LATVIA

Latvian Newspaper

Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Kārlis Rabācs, DP Camp Kleinkötz near Günzburg/D. Printer: „Schwäb. Volksbl." Günzburg/D., Bgm.-Landm.-Pl. 7. Circulation: 4000. Published three times weekly. Editorial office: Günzburg/Do. Dominikus-Zimmermann-Str. 2

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 84 (189)

Otrdien, 1948. g. 5. okt.

Iznāk trīs reizes nedēļā. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Čulītis, H. Mindenbergs, A. Smits. Adrese: Günzburg-Do.; red.: Dominikus-Zimmermannstr. 2 (tālr. 50), apg.: Marktpl. 25 (t. 94), spiest: Bgm.-Landmann.-Pl. 7 (t. 92)

Padomju politika uz apsūdzēto sola

Austrumeiropas trimdas politiķi sagatavo memorandu UN

Bādenbādenes un vairāki citi vācu raidītāji ziņoja, ka Parizē divu dienu ilgā konferencē sanākuši Austrumeiropas valstu trimdas politiķi. Konferences dalībnieki arī paredzot izstrādāt un iesniegt UN sesijai memorandu Austrumeiropas valstu jautājumā.

Uz rietumiem emigrējušo Austrumeiropas parlamentāriešu un politiķu skaits pēdējā laikā pieaudzis. Īpaši pēc Mikolaičika bēgšanas no Polijas šo valstu emigrācijas aprindas uzsāka rosīgu politisko darbību. Nodibinājās Austrumeiropas zemnieku partija „zaļā internacionāle" ar galveno mītekli Ņujorkā, tās mērķis — cīnīties pret komūnismu un par Austrumeiropas valstu patstāvības atgūšanu. Vairums trimdas politiķu no valstīm aiz „dzelzs aizkara" pastāvīgi uzturas Londonā un Vašingtonā.

Kā jau agrāk ziņots, arī Baltijas valstu trimdinieku organizācijas paredz izmantot UN sesiju, lai starptautiskā forumā objektīvi apgaismotu Baltijas valstu un tautu traģisko stāvokli. LNP prezidijs sagatavojis iesniegšanai UN Baltijas valstu kopīgu memorandu.

Lai pasaules mazās nācijas ietekmīgāk varētu izteikt savas prasības, pazīstamā amerikāņu rakstniece un Nobeļa prēmijas laureāte Pērla Baka ierosinājusi dibināt pasaules mazo nāciju līgu.

BB, St

Kremlis prasa sasaukt ārlietu ministru padomi

Drošības padome sāk apspriest sūdzību par padomju rīcību

Vakar publicēta padomju atbilde uz trīs rietumvalstu 26. septembra notu Berlīnes lietā. Maskavas atbildē, kas Vašingtonā, Londonā un Parīzē nodota svētdien, ierosināta ārlietu ministru padomes sasaukšana, kas apspriestu ne vien Berlīnes, bet visas Vācijas problēmu Potsdamas četrvalstu nolīguma garā. Padomju valdība joprojām uzskatot par bazi visām sarunām Maskavā panākto principiālo vienošanos par satiksmes ierobežojumu atcelšanu un ostmarkas noteikšanu par maksāšanas līdzekli Berlīnē. Vēl paliekot domstarpības par padomju prasību gaisa satiksmes kontroles lietā, bet arī tās esot iespējams pārvarēt, ja panāktu „drošību pret valūtas un citu kontrabandu" uz Berlīni. Tālāk padomju notā norādīta rietumnieku sūdzība, ka krievu rīcība Berlīnē apdraud mieru, un atkārtoti visi pēdējā laika pārmetumi rietumvalstīm — mēģinājumi sašķelt Vāciju, agresīvi mērķi utt.

Debates par rietumu sabiedroto sūdzību pret Padomju Savienību par rīcību Berlīnes jautājumā Drošības padomē sākās vakar, bet pirms tam sestdien Parīzē apspriedās ASV, Lielbritanijas un Francijas ārlietu ministri, no angļu puses piedaloties arī militārgubernātoram Vācijā ģen. Robertsonam un speciālvirsniekam Maskavā Robertsam. Berlīnē tajā pašā laikā, pēc atgriešanās no Maskavas, runāja maršals Sokolovskis, izteikdams ieskatus, kas ietverti padomju atbildes notā rietumniekiem.

Sarunā ar krievu licencētās preses pārstāvjiem Berlīnē Sokolovskis izteicās, ka rietumvalstis gribot novilcināt Berlīnes jautājuma atrisinājumu, lai tā novērstu uzmanību no savas Vācijas sašķelšanas politikas un Rietumvācijas valsts veidošanas plāniem. Sokolovskis arī atkārtoja pārmetumus, ka Berlīnes militārgubernātoru sarunu izjukšanā esot vainīgi rietumnieki, sevišķi ģenerālis Klejs. Padomju Savienība tomēr esot gatava sarunas atjaunot uz Maskavā iepriekš principā noskaidrotās bazes. Krizes atrisinājums atkarājoties tikai no ASV, Lielbritanijas un Francijas nostājas. To līdzšinējā saimniecības un finanču politika Vācijā esot vainojama pašreizējos grūtumos Berlīnē. Pēc Sokolovska domām, nekādas Berlīnes blokādes neesot, jo pilsētu esot iespējams pietiekami apgādāt no padomju joslas.

Sokolovska jaunais piedāvājums par sarunu atjaunošanu, kā redzams, dibinās uz Maskavā saņemtām instrukcijām, jo viņš tikai piektdien atgriezās Berlīnē, pavadījis Maskavā gandrīz visu nedēļu. Kāds ģenerāļa Kleja pārstāvis izteicās, ka Sokolovska intervija dodot ieskatu par to, kādā virzienā gaidāma debašu attīstība Drošības padomē. BBC diplomātiskais korespondents domāja, ka intervijas mērķis bijis Drošības padomes apspriežu pašā priekšvakarā radīt sajukumu. No ASV publicētās Baltās grāmatas redzams, ka pats Sokolovskis izjaucis militārgubernātoru apspriedes, izteikdams prasības, kas nesaskaņēja ar iepriekš Maskavā panākto principiālo vienošanos. Arī BBC Berlīnes korespondents atzina, ka, tuvāk apskatot Sokolovska priekšlikumus, nevarot redzēt nekādu nostājas maiņu.

Sokolovska intervija daļēji apstiprināja „New York Herald Tribune" Parīzes korespondenta Kerra iepriekšējo vērtējumu par to, kāda padomju nostāja būtu sagaidāma Drošības padomes debatēs par Berlīnes jautājumu. Vispirms, tā domājot amerikāņu, angļu un franču politiskās aprindas Parīzē, krievu delegāts mēģināšot panākt jautājuma noņemšanu no padomes darba kārtības. Gaidāmo padomju argumentāciju Kerrs iztēlojās apmēram šādi: tā vispirms bazēšoties uz apgalvojumiem, ka par iepriekšējo četru valstu sarunu izjukšanu atbildīgas rie-

(Beigas 3. lpp.)

DRĀMATISKA BĒGŠANA UZ BRĪVĪBU

Mūsu Stokholmas līdzstrādnieka Eivina Linda vestule par trīs igauņu jūrnieku bēgšanu no Klaipēdas uz Gotlandi

Septembra pēdējā nedēļā Zviedrijā ieradās trīs igauņu jūrnieki, kuru vārdus saprotama iemesla dēļ nav vēlams minēt. Pēc vairākiem nesekmīgiem mēģinājumiem, viņiem izdevies izbēgt no padomju okupācijas un nokļūt pie piederīgajiem Zviedrijā. Bēgot ar zvejas kuteri „Merisilm", viņi atklātā jūrā ieslodzījuši kajītēs četrus krievus, kas pielikti tiem par sargiem.

Viņi sēž man pretim otrpus galdam un mani pārņem tā mazliet neērtā sajūta, kas reizēm rodas, kad acī acī jāsastopas ar cilvēkiem, kas ne vien ar izskatu, bet arī ar darbiem atgādina tos vīrus, ko apbrīnojām zēna gados Džeka Londona, Stivensona un Konrēda romānos. Viņi sēž un acīm redzami jūtas drusku neērti jaunajos, nupat Zviedrijā dabūtajos uzvalkos, kuru apakles lāga nepieguļ spēcīgajiem pleciem un piedurknes šķiet it kā par īsām, it kā par šaurām. Vecākajam seja zem sirmajiem matiem ir tikpat brūna kā rokas, bet tā ir par jaunu sirmajiem matiem.

Jā — tas ir kapteinis. Igauņu zvejas kuteŗa „Merisilm" kapteinis, 37 gadus vecs. Un tas otrs — tas stiegrainais jauneklis — ir tikai 21 gadu vecs. Tas ir mašīnists.

— Jā, un jūs gribat zināt visu no paša sākuma, — saka kapteinis, — tad tā lieta bija tāda, ka boļševiki 1941. gadā paņēma mani ar visu manu zvejas kuģi līdz uz Ļeņingradu. Tālāk — tas būtu par daudz garš stāsts, kā klājās visus kaŗa gadus, badā un smagā darbā, ierakumus rokot. 1944. gadā pienāca beigas. Teica, ka varot doties mājās. Bet māju vairs nebija.

Kapteiņa balss nav ne skumja, ne drūma, kad viņš stāsta, ka tā ģimene — sieva, 11 gadus vecā meita, abas māsas, jā — pat vecāmāte, aizbēgušas uz Zviedriju. Viņš atzinīgi paraugās uz sievietēm, kas vairāk nomaļus seko sarunai, lai vēlreiz dzirdētu stāstu par to, kā viņu gādnieks pēc četru gadu mēģinājumiem tomēr atbraucis pie viņām. Kapteinis paraugās uz viņām atzinīgi — sak, mani sievieši bija zinājuši, kas jādara.

„Es domāju, ka arī man jādodas pakaļ," saka kapteinis un pasmaida. Bet — visiem tiem igauņiem, kam piederīgie pa kaŗa laiku aizbēguši uz rietumiem, komūnisti sekojuši daudz ciešāk nekā citiem. Pavisam stingri sekojuši tiem, kam piederīgie no rietumvalstīm rakstījuši. „Jā," novelk kapteinis, un viņa acis iezibās, „mums skatījās uz pirkstiem."

Labi vēl, ka izdevies pabrīdināt sievu, lai neraksta. Viņa ir dzīva, viņš ir dzīvs! Pagaidām pietiek! Kā tas izdevies, par to nerunāsim.

Sākumā varējis tikai skatīties uz jūru un domāt: tur nu viņa ir, brīvība, ģimene un viss cits, vienas krietnas nakts burojuma attālumā. Taču kutera kapteinis atkal kļuvis kapteinis. Uz vecā 100 tonnu lielā zvejas kuteŗa „Merisilm" ar vienu mastu un motoru. Gadījies arī lāga puisis par mašīnistu. Šis pats, kas te sēž.

Braukuši abi ar mašīnistu, kamēr vienojušies, ka vajadzētu pagriezt bugu taisni uz rietumiem. Igaunis ar igauni jau vēl visā visumā varot runāt, kaut gan gadoties arī tādi, kas domā, ka ir vērts nopirkt drošību savai ādai ar otra ādas pārdošanu. Bet nav viegli aizbraukt garām igauņu salām. Krievu tur ka mudž. Bet tad nu gadījies, ka „Merisilm" un vēl citus igauņu zvejas kuteŗus norīkojuši uz Klaipēdu. Viss arī būtu labi izgājis, ja „Merituul" vīri nebūtu aizsteigušies priekšā.

„Merituul", protams, arī bijis igauņu zvejas kuteris. Gluži tāds pats kā „Merisilm" un arī vīri bijuši līdzīgi, ar līdzīgām domām, tikai mazdrusciņ straujāki.

Vienu dienu tad bijis liels tracis: — „Merituul" kā izgājusi jūrā, tā arī neatgriezusies. Uz Zviedriju! Krievi lēkuši no biksēm ārā. Igauņu jūrniecības lietu ministram Kaskam lieta maksājusi vietu. Varbūt arī galvu, jo kas zina, kur paliek atlaistu padomju ierēdņu galvas? Klaipēdas ostas zvejas direktoru — tas bijis krievs — piemeklējusi tā pati ķeza. Par to, protams, zvejas vīri nav skumuši. Bet veselu mēnesi neviens igauņu zvejas kuģis vairs nav drīkstējis iziet no ostas. Pēc tam sagudrota tāda kārtība, ka uz igauņu kuģiem vai nu kapteinim vai mašīnistam jābūt krievam.

Nu „Merisilm" palicis bez igauņu mašīnista. Puikam — tam pašam, kas te sēd, pateikts, lai savāc mantas un brauc atpakaļ uz Tallinu. Pat pa jūru nelaiduši braukt. Aizsūtījuši ar vilcienu. Bet par „Merisilm" mašīnistu norīkots krievs.

Tā izjucis plāns par braukšanu uz rietumiem.

„Merisilm" motora bojājuma dēļ pēc tam atradies Tallinā. Tur gadījies sastapt agrāko mašīnistu. Sarunājuši, lai „puika" lūko atkulties uz Klaipēdu. Starp Klaipēdu un Gotlandi salu nav. Nav arī krievu. Norunājuši pat satikšanās dienu.

Norunātā dienā jauneklis tomēr neieradies, un „Merisilm" atkal „sabojājies" motors. Citi zvejas kuģi izgājuši jūrā, „Merisilm" palicis viens pats kā bārenis pie steķiem. Nākošā dienā „puika" bijis klāt. Nācis pa krastu, kamēr — „Stoi!" — krievu sardze.

Tā un tā — atbraucis pēc algas, kas vēl nav izmaksāta.

Apskatīti papīri, pārbaudītas grāmatas, mašīnists savu algu saņēmis. „Tā kā jūs tagad tūlīt no Klaipēdas pazustu!"

Tas bijis skaidrs arī mašīnistam un kapteinim. Ja viņi drīz nepazudīs, tad nepatikšanas būs lielas. Un mašīnists par visu savu algu sapircis proviantu. Naktī abi ar kapteini uzgādājuši proviantu uz „Merisilm". Arī pats mašīnists palicis uz „Merisilm" pie sava provianta. Kapteinis viņu un pārtikas saiņus noslēpis kuģa priekšgalā enkura ķēdes lūkā. Tas ir tāds palielāks dobums klājā ar metalla vāku. Nākošā dienā sākusies vētra, kas turpinājusies četras dienas. Un pa šīm četrām dienām savilcies vēl negantāks negaiss: pats Klaipēdas politruks Paramanovs paziņojis, ka grib pavadīt „Merisilm" jūrā. Vai viņš būtu ko manījis?

(Beigas 2. lpp.)

FRANKO IZNĀK NO ĒNAS,

bet tūdaļ seko atsaukums par Spānijas iesaistīšanu Atlantijas aizsardzības paktā

ASV ārlietu ministrijas pārstāvis Vašingtonā atsaucis kā nepatiesas ziņas, it kā ASV gatavojoties militāru atbalsta punktu iekārtošanai Spānijā. Vašingtonas valdība nekad neesot domājusi par tiešu sarunu sākšanu ar ģenerāli Franko par šādiem jautājumiem. Tāpat amerikāņu valdības aprindas enerģiski dementēja spāņu ziņu aģentūras EFE informāciju, it kā drīzumā Spānijas valdību aicināšot sadarboties ar rietumvalstīm plānotā Atlantijas aizsardzības pakta ietvaros. Ierosmi šiem dažādajiem minējumiem par Spāniju, šķiet, devis amerikāņu senāta bruņoto spēku komisijas priekšsēža senātora Gerneja un augstāku amerikāņu armijas un flotes virsnieku grupas apciemojums Madridē.

Par spīti visiem atsaukumiem, „Daily Mail" speciālkorespondents Džemss Brovs sestdien ziņoja no Ņujorkas, ka amerikāņu bruņotajiem spēkiem jau visā drīzumā būšot pieejamas bazes Spānijā, un tas jau esot iekalkulēts virspavēlniecības plānos. Brovs secina, ka ilgi plānotā Vašingtonas un Madrides vienošanās vairs neesot tālu. Ārlietu ministrijas ierēdņi klaji atzīstot, ka šis jautājums esot „par karstu, lai par to ielaistos debatēs", bet citas Vašingtonas iestādes apstiprinot, ka bazes esot paredzētas patlaban izstrādātajam nolīgumam. Baidoties no nevēlamas rietumu reakcijas, ASV gan neparakstīšot līgumu ar Franko, bet Franko sarunas ar troņa pretendentu Donu Huanu neesot notikušas tikai pēc viņa paša ierosmes vien. Vašingtonas plānā ietilpstot monarchijas atjaunošanās Spānijā, ģenerālim Franko aizejot no valdības. ASV valdības aprindas esot ļoti apmierinātas, ka pat kreisās aprindās neesot radījis nelabvēlīgu reakciju senātora Gerneja apciemojums pie Franko.

Pēc tikšanās ar Franko senātors Gernejs paskaidroja, ka abu sarunas galvenais temats esot bijis „pretkomūnistiskas dabas". Preses konferencē amerikāņu senātors izteicās, ka viņa apmeklējuma galvenais mērķis bijis personīgi iepazīties ar ģenerāli Franko un spāņu augstākajiem virsniekiem. Nākošajā gadā uz Spāniju laikam došoties vēl daudz citu senātoru no bruņoto spēku komisijas. Tālāk Gernejs paskaidroja, ka Franko viņam norādījis uz saspīlētajām austrumu un rietumu attieksmēm un uzsvēris lielās briesmas, ka komūnisms varētu izplatīties tālāk ne vien Eiropā un Anglijā, bet arī Amerikā, it sevišķi ASV. Bez tam Franko izcēlis sava režīma ieguvumus arī sociālā laukā. Pēc viņa domām, pašreizējā laika galvenais uzdevums esot uzturēt veselus Rietumeiropas dienvidus, tā uzceļot stiprāko aizsprostu pret komūnisma izplatīšanos ne vien ideoloģiskā, bet arī varas politikas laukā. Beidzot Franko esot izteicis cerību, ka ASV un Spānijas attieksmes izveidošoties arvien ciešākas.

Meranas nedēļas laikraksts „Der Standpunkt" ziņo, ka oktobrī esot paredzama ģenerāļa Franko sastapšanās ar Portugales valsts galvu Salazaru. Kamēr rietumvalstis, apstākļu spiestas, apsveŗot, kādus nolīgumus parakstīt, lai izveidotu kopīgu cīņas fronti un pasargātu sevi konflikta gadījumā ar austrumiem, tikmēr Madride un Lisabona gatavojot Iberijas pussalas miera bloka atjaunošanu.

Par Franko režīmu gandrīz visās rietumvalstīs notiek lieli strīdi, kā tas jau bijis tais 11 gados, kamēr Spānija gan nav pārvaldīta demokratiski, bet zemē uzturēts iekšējais un ārējais miers. Arī citādi neesot daudz lielākas kluvušas Iberijas pussalas iespējas labvēlīgi ietekmēt starptautisko politiku, kaut gan pussalai Rietumeiropā ir izcila stratēģiska nozīme.

Reuters ziņo, ka Spānijā ieradīsies troņa pretendenta Dona Huana 10 gadus vecais dēls, Astūrijas princis Dons Huans Karloss, lai tur turpinātu izglītību. Ir pārliecība, ka ģenerālis Franko izteicis gatavību atzīt Karlosu par Spānijas troņa mantinieku, ja Dons Huans no savām pretenzijām atteiktos.

BBC, AZ

Višinska histerija Apvienotās nācijās

AIZ BAILĒM NO PASAULES SPRIEDUMA KRIEVI PĒKŠŅI MAINA VIEDOKLI

Sestdien pasaule piedzīvoja kārtējo pārsteigumu, kad ziņu aģentūras publicēja vēsti par pēkšņu Padomju Savienības līdzšinējā viedokļa maiņu attiecībā uz atomieroču kontroli. Padomju delegācijas vadītājs Višinskis visiem par lielu izbrīnu iesniedza UN politiskai komisijai divus priekšlikumus: pirmais paredzēja tūlītēju atomieroču iznīcināšanu un otrs internacionālas kontroles iestādes dibināšanu. Abiem priekšlikumiem, ja tos pieņemtu UN, būtu jāstājas spēkā nekavējoties.

Padomju ārlietu viceministra ierosinājumi pārsteidza Apvienoto nāciju delegātus un pārējo pasauli tāpēc, ka vēl dienu iepriekš, atbildot uz amerikāņu pārstāvja Ostina atomkontroles plānu, Višinskis ļoti skarbiem vārdiem vērsās pret ASV, nosaucot tās par kaŗa kūdītājām un starptautisku konfliktu organizētājām. Asus pārmetumus izpelnījās arī prezidents Trumens un kandidāts prezidenta amatam Djuijs. „Mūsu krūtis ir platas un stipras," paceltu balsi sauca Višinskis, „mēs nelausim sevi nožņaugt. Mēs neļausim nekādam starptautiskam iestādījumam kontrolēt savu rūpniecību. Nekad — es atkārtoju — nekad, mūs nenožņaugs!" Višinskis runāja divi stundas. Runas beigās viņš deklarēja: „Ir bīstami un maldīgi domāt, ka tikai vienai valstij būtu atstājams monopols par atomieročiem."

Lielākā daļa UN delegātu Višinska priekšlikumu nosaukusi par „jaunu Padomju Savienības politisku manevru". Divus gadus Maskava noraidījusi jebkādu starptautisku atomieroču kontroli, prasot vienīgi atombumbu iznīcināšanu un kontroles pārnešanu uz Drošības padomi, kur tai būtu veto tiesības. Britu valsts ministrs Meknils izteicies, ka pagaidām grūti spriest, cik nopietns ir Višinska ierosinājums, kamēr nav zināms, kā viņš iedomājas starptautisku kontroli. BBC politiskais redaktors domā, ka Padomju Savienība savu līdzšinējo viedokli mainījusi aiz „bailēm no pasaules sprieduma, ka tik svarīgā jautājumā kā atomieroču kontrolē tā nevēlas sadarboties ar citām valstīm".

No angļu svētdienas laikrakstiem „News of the World" svarīgākajos

(Beigas 3. lpp.)

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 84 (189) g. 5. oktobrī

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

Izšķir s bloķēto kontu liktenis

JAUNAS TABAKAS, KAFIJAS UN ALKOHOLA CENAS

Vācijas trīs rietumjoslu militārgubernātori izlēmuši pēc valūtas reformas bloķēto kontu likteni. Saskaņā ar jauno rīkojumu, 70 proc. no šiem kontiem galīgi svītros, 20 proc. atbrīvos un ieskaitīs brīvajos kontos izmaksai, bet 10 proc. paliks rezervēti izmantošanai vidēja un ilgtermiņa kredītiem, saskaņā ar īpašiem noteikumiem, kuŗus izdos vēl pirms 1. janvāra. Tātad no ik 10 vācu markām, kas skaitās bloķētajos kontos, īpašnieki varēs tūlīt saņemt 2 markas.

Pēc apvienotās angļu-amerikāņu joslas saimniecības padomes pieņemtajiem nodokļu grozījumiem, kas vēl jāapstiprina militārajām valdībām, paredzamas šādas jaunas patēriņa preču cenas: pazeminot kafijai nodokli uz 10 markām par kg, tās cena būs starp 11 un 12 markām par kg; pudele degvīna maksās apmēram 6,25—6,65 markas. Cigāru cenas būs no 10 feniņu, cigarešu cenas no 8 feniņiem par gabalu, smalkā tabaka no 28 markām par kg, rupjā no 14. Alum paredzētās trīs šķirnes — 2 proc., 4,5—5,5 proc. un 7—8 proc. Stiprākais alus maksās 0,90—1,00 marku litrā.

Ievērojot miltu un gaļas ceņu paaugstināšanu, jaunās cenas būs šādas: rupjmaizei paliks līdzšinējā — 35 fen. par kg, rupjā kviešu maize maksās 40—41 fen. (cenas paaugstinājums 1 fen.), bet baltmaize 68—70 fen. par kg (paaugstinājums 20 fen.). Teļa gaļa līdzšinējo 1,12 marku vietā turpmāk maksās 1,42, bet cūkas gaļa 1,37 markas par mārciņu.

Saimniecības padomes debatēs vadītājas amata personas atzina, ka valūtas apgāde pilnīgi sabrukusi, pie tam vaina ir pašu saimniecības iestāžu izdotajos rīkojumos par lopu un olu tirdzniecības ierobežojumu atcelšanu. Padome atcēla kartupeļu racionēšanu, un noraidīja gāzes un elektrības, kā arī dzelzs izstrādājumu cenu paaugstināšanu.

Apvienotās joslas saimniecības direktors Dr. Erhards paskaidroja, ka divos mēnešos pēc valūtas reformas rūpniecības produkcija palielinājusies par 37 proc. Tālāku produkcijas pieaugumu kavējot lielie vācu eģļu izvedumi. Inflācijas briesmas būšot iespējams novērst.

AZ, St

Palīdzības fonds Lionā

Palīdzības fondu Francijā nodibinājuši tie latvieši, kas pēc franču gūsta laika tagad dzīvo Lionā un tās apkārtnē. Fondā katrs tā dalībnieks iemaksā 1 proc. no algas katru mēnesi, bet savāktos līdzekļus izlietos to gūsta biedru atbalstam, kas slimo ar tuberkulozi, pērkot un pārsūtot tiem uz Vāciju mantas resp. pārtikas sainīšus.

Fonds rūpēsies arī par šeit mirušo tautiešu kapu apkopšanu. Ir domāts pie kapiem uzstādīt piemiņas plāksnītes, kas vienā gadījumā jau notieis, un tad uzaicināt kādu latviešu mācītāju, kas kapos noturētu svētbrīdi un iesvētītu uzstādītās piemiņas plāksnes. Daļa šejienes tautiešu nav arī vēl iesvētīti un labprāt to vēlētos izdarīt pie latviešu mācītāja.

NEZAUDĒJIET KONTAKTU AR TAUTIEŠIEM!

Uz Angliju, Kanādu, Savienotām Valstīm, Venecuēlu, Austrāliju un citām zemēm aizbraukušie! Jums tagad iespējams sazināties ar tautiešiem jaunajās zemēs un atrast vecus un jaunus draugus visā pasaulē.

Vācijā un citur Eiropā vēl paliekošie! Aizbraukušie tagad zinās par jums un stāstīs tieši jums par jaunu dzīvi un darbu tuvās un tālās zemēs.

To ikvienam dod iestāšanās par biedru STARPTAUTISKĀ KORESPONDENCES UN APMAIŅAS KLUBĀ „WORLD OF FRIENDS" (DRAUGU PASAULE) Losandželosā, Kalifornijā, Savienotās Valstīs. Kluba adrese: Viktors Baltkājis, Manager, International Correspondence and Exchange Club „WORLD OF FRIENDS", Box 5661, Metro. Sta., Los Angeles 55, California, U.S.A.

Jūsu adresi un īpašās apmaiņas vēlēšanās (draudzīgas vēstules, skatu kartes, grāmatas, žurnālus, pastmarkas utt.) publicē kluba biļetenā, ko biedri saņem ik pa 2 mēnešiem.

Biedra maksa: 8 mēneši — U.S. vai Kanādas dol. 1.50
1 gads — dol. 2.25

(Anglijā un Austrālijā ⅙ un ⅔; Vācijā un citās zemēs, no kuŗām vēl nevar pārsūtīt Postal vai International Money Orders vai naudaszīmes ierakstītās vēstulēs, — 30 un 45 starptautiskie atbildes kuponi — International Reply Coupons, kas pērkami katrā lielākā pasta kantorī.)

Sludinājumu maksa: 1 vārds — 5 centi, 3d vai 1 International Reply Coupon. Vācijā dzīvojošie biedra maksu (8 mēneši 11 DM, 1 gads 16 DM) var sūtīt „WORLD OF FRIENDS" galvenajam pārstāvim: Vladimirs Bērziņš, 35 Rechenstr., Augsburg-Haunstetten, Bavaria (13b) U.S. Zone of Germany. (45)

Drāmatiska bēgšana uz brīvību

(Turpinājums no 1. lpp.)

„Biedri poļitruk . . ." stostījies kapteinis.

„Vai jums kas nepatīk, biedri kapteini?"

Nē — kas gan kapteinim varētu nepatikt. Viņš apklusis, redzēdams, ka arī krievu mašīnists allaž cenšas uzturēties tuvumā.

Vai tiešām viņi būtu ko manījuši?

Īsi pirms „Merisilm" noliktā izbraukšanas laika ieradušies divi padomju majori un pieprasījuši, lai viņus ved pāri uz Kuršu kāpām. Bet biedrs Paramanovs pēkšņi paziņojis; ka viņš tomēr nebrauks līdzi.

Enkura ķēdes lūka atradusies tieši blakus mašīnām. Un tur bijusi tāda vaina, ka mašīnas karsējušās arī klāju un metalla plāksnes virs enkura ķēdes lūkas kļuvušas gluži karstas. Kad brīdi pirms izbraukšanas ostas sardze pārmeklēja „Merisilm" no buga līdz achterim, neviens pie enkura ķēdes lūkas nepiegāja.

Es pārsteigts pavēršos pret jaunāko no abiem igauņiem, bet viņš neveikli pasmaida un slinki atmet ar roku. — „Gan jau dzirdēsit," viņš saka.

Majori patiešām izkāpa Kuršu kāpās. Kapteinis aplaida lielu līkumu pa Nemuna grīvu. — „Te ir nejauki sēkļi," viņš pār plecu sacīja krievu mašīnistam, kas, motoru iedarbinājis, stāvēja drusku iesānis no stūres rata.

Manevrs izdevās, un viņi sasniedza atklātu jūru tikai melnā naktī.

„Ej gulēt, biedri! Līdz pusnaktij tikšu galā viens pats. Laiciņš kā magone," sacīja kapteinis, un pēc tam aizsūtīja no klāja arī pārējos vīrus — trīs krievu matrožus un igauni — tīklu meistaru.

„Merisilm" smagi cilādāmās grieza viļņi pēc viļņa. Kompass rādīja kursu WNW. Bugs jau bija apvērsts taisni pret Gotlandi. Signālspuldzes trīcēja tumsā it kā tukšumā iekārtas.

Mazliet sadudzis, gaŗiem soļiem kapteinis aizsteidzas līdz priekšgalam, satvēra karsto enkurķēdes lūkas vāku, lūkoja ieskatīties tumsā zem tā.

„Puisi! . . ." viņš klusu uzsauca. Bet neviens neatbildēja. Viņš pastiepa roku lūkā, sataustīja apkakli, cēla vīru uz augšu.

Ļengans un nevarīgs no lūkas iznira jaunā mašīnista augums. Spainis auksta jūras ūdens nošalca pār nevarīgo vīru, bet kapteinis pats jau steidzās atpakaļ uz priekšgalu, mirkli noliecās, lai paceltu biezu planku un tad, piesardzīgi kāpdams, devās pie achteŗa kajītes, aiz kuŗas durvīm skanēja krievu mašīnista krākšana.

Paņēmienu ar planku kapteinis bija ilgi pārdomājis un vairākkārt izmēģinājis. Kaut tikai krievs nepamostos pārāk ātri. Viens gals bija jāiemauc āķī, otrs jāiespiež reliņa starpā. Bet šonakt, ne jau taikam tumsas dēļ, planka ķērās un negribēja ieguļties īstajā vietā, ta ka bija jātur durvīm priekšā. — Klāja durvis uz kuģeni veras uz āru. Beidzot planka īstā vietā.

Kapteinis vēl mirkli ausās. Vienmērīgi elpas vilcieni, tad krāciens. Tad atkal vienmērīga elpa. Krievu mašīnists nav pamodies. Kapteinis gaŗiem, bet joprojām piesardzīgiem soļiem dodas uz matrožu kambizi. „Nez', vai puika ir atžilbis?" viņš iedomājas, bet nav laika to pārbaudīt.

Matrožu kambīzes durvis neveŗas tieši uz klāju. Tām priekšā kāpņu gaitenis. Šīs durvis kapteinis jānosien ar trosu. Trīs reizes viņš apmet trosu ap durvju klinķi, tad aizsien galu aiz āķa. Tā — arī te neviens nav saskatījies.

Kad kapteinis atgriežas, jaunais jau stāv pie stūres un vēro kompasa adatu.

„Vesels?" jautā kapteinis un īsu mirkli lūko ieskatīties zēna sejā, kas kompasa fosforizējošā gaismā vīd dīvaini zaļgana.

„Jā!" atrauc mašīnists un atiet sāņš, lai kapteinis pats pārņemtu stūri.

„Izdzēs gaismas!"

„Merisilm" iegrimst naktī kā mikstā tumšā segā. Pat sarkanā un zaļā signālspuldzīte nodziest. Krietnu brīdi skan tikai jūras šalkas un motora vienmuļā klaudzēšana. Kompasa adatas rāda WNW. Viņi ir jau turpat 30 jūdzes no Klaipēdas. Bet līdz Gotlandei ir vēl vairāk nekā simts jūdžu.

Tad achteŗa kajītē atskan lāsti.

„Paliec mierīgs!" pie durvīm piegājis saka kapteinis. „Tu mums pašlaik neesi vajadzīgs."

Lāsti kajītē kļūst vēl skaļāki.

Abi igauņi saskatās un pasmīn.

Durvis rīb zem smagu dūŗu triecieniem.

„Otkrivai!"

Nē, viņi negrib atvērt. „Merisilm" atkal ir igauņu kuģis.

Pēc brītiņa sāk dārdēt arī matrožu kambīzes durvis.

Mākoņi pašķiŗas, un „Merisilm" aplīst ar sudrabotu mēness gaismu. Klājs spīguļo kā operetes skatuve. Un jaunais mašīnists satver kapteiņa elkoni: aiz viņiem, achteŗa virsbūves sānu logā parādās krieva galva. Zem izspūrušajiem matiem mēnesnīcā zib dusmīgas, izvalbītas acis.

„Hei!" uzsauc kapteinis. „Nelien ārā!"

Krievs tomēr mēģina izlīst. Lāsti jaucas ar elpas gārdzieniem. Viens plecs iespiežas apaļajā logā.

„Nelien ārā!" sauc jaunākais igaunis, bet viņa balsī jau skan smiekli. Logs ir par mazu, vai arī krievs par platu. Ārā viņš netiks.

Piepeši, it kā pēc komandas, abi igauni apsviežas pret priekšgala lūku: no tās iznirst kāds stāvs. Tad vēl viens, un vēl viens.

Četri apkalpes vīri, trīs krievi un viens igaunis, stāv mēnesnīcā un raugās uz kapteini un jauno mašīnistu.

Dievs vien zina, cik ilgi viņi tā stāv — divi vīri pret četriem un neviens nerunā ne vārda. Arī kajītē iesprostotais krievs apklust. Viņš gan nevar redzēt, kas notiek klāja priekšgalā, bet laikam jūt, ka atmosfaira dīvaiņa sasprindzinājuma pilna.

Kapteiņa roka slīd pie kabatas. Ja tie četri atlauzuši durvis — ej nu sazini kā tas viņiem izdevies — ja viņi durvis atlauzuši, tad var sagaidīt vislaunāko. Viņi stāv tur visi četri lūkas priekšā, muguras pret mēnesnicu, un viņu sejas vaibstus nevar saskatīt. Augumi malduš uz priekšu sakukuši, it kā tie gatavotos katru brīdi mesties kapteinim krūtīs.

„Ko tas nozīmē, biedri kapteini?" beidzot jautā viens krievs.

Kapteiņa roka ir pie kabatas, kur smagi ieguļusi pistole. Bet viņš netver pistoli. Viņš atmet galvu un pavirza spītīgo zodu uz priekšu.

„Mēs braucam uz Zviedriju!" viņš rāmi saka un pēc brītiņa piemetina: „Un mēs tur aizbrauksim!"

Tie četri stāv it kā sastinguši.

„Ejiet atpakaļ kajītē. Guļiet nost," turpina kapteinis un lūko samanīt vaibstus nakts ēnu pielietajās sejās. „Tīklu meistars var palikt uz klāja."

„Palīgā!" šai brīdī nakti sašķeļ kajītē ieslodzītā krieva kliedziens. „Sasieniet viņu!"

Trīs krievu augumi dīvaini sasvārstās, bet tīklu meistars — vienīgais igaunis no tiem četriem — trim lēcieniem ir pie stūres rata un — pagriežas pret saviem kambīzes biedriem tāpat kā kapteinis un jaunais mašīnists.

„Ejiet gulēt!" atkārto kapteinis, un šoreiz viņa komanda noskan kā pātaga.

Trīs matroži viens pēc otra nozūd lūkā, un ieslodzītā mašīnista lāsti paklīst jūras šalkoņā. Kapteinis paraugās uz kompasu. Stūres rats viņa rokās nav sašķobījies — kurss ir WNW.

Visu nakti, visu dienu un gandrīz pusi nākošās nakts „Merisilm" motors nemitīgi pukst, un kapteiņa rokas neatlaižas no stūres. Viņš pārmaiņus liek saviem palīgiem atpūsties, bet pats neatstājas no kuteŗa vadības ne brīdi. 15 kuģus viņi sastapa ceļā, bet neviens viņus neaizkavēja. Pēdējā posmā, jau tuvu pie Zviedrijas krastiem, kāds „Liberty" tipa sardzes kuģis iegūlās šķērsu kursam. Bet nekas nenotika. Igauņus neaizturēja. Viņi turpināja ceļu uz Gotlandi.

Vienu kilometru no krasta kapteinis pavēlēja mest enkuru. Viņš sarīkoja jollu, lai irtos malā, tad uzsauca krievus uz klāja.

„Mēs esam pie Zviedrijas. Pie brīvās zemes. Vai gribat nākt mums līdz?"

Trīs krievu matroži svārstījās. Saskatījās. Viens pastulbi iesmējās.

„Nu?" drusku nepacietīgi jautāja igauņi. Krastā aiz klintīm zibēja gaisma. Brīvas krastmales gaisma.

„Nē — ko nu mēs . . ." murmināja viens krievs.

„Nē — mums nav provianta. Mēs nevarēsim, biedri."

Trīs igauņi salēca jollā, atstūmās un airējās malā. „Merisilm" palika aiz muguras. Viļņos zvalstīdamies tā siluets strauji dzisa tumsā.

Pēkšņi tīklu meistars satvēra kapteiņa rokas dilbu.

„Viņi izlaidīs to trako no kajītes un dzīsies mums pakaļ!"

Kapteinis mierīgi atsmaidīja un rādīja uz mašīnistu. „Viņš izņēma motora aizdedzes magnētu. Bet ar burām viņi var priecīgi braukt atpakaļ uz paradīzi."

Kad „Merisilm" siluets jau taisījās pilnīgi izdzist nakts tumsā, igauņi redzēja, ka lēni mastā uzvīdamās sāk plīvināties kuteŗa buras. Brīdi vēlāk igauņus apstāja zviedru muitnieki.

Stokholmā, septembra beigās.

Eivins Linds

Ar kādiem līdzekļiem Latvijā ierīko kolchozus

KALNBĒRZIŅŠ UN LĀCIS STAĻINAM APSOLA VĒL 500.000 PUDU LABĪBAS

Pēc Rīgas radiofona ziņām, visu laiku bija vērojams, ka plāns un grafika par labības piegādi valstij Latvijā, par spīti drastiskiem komūnistu spaidiem, tomēr neizpildās. Tagad Rīgas radiofons pēkšņi ziņo, ka labības plāns Latvijas mērogā esot izpildīts, kaut arī atsevišķos apriņķos daudzi pagasti un „budžu" saimniecības to neesot veikušas. Uz „atpalikušiem" pagastiem tagad došoties partijas visenerģiskākie un „kaujnieciskākie" aģitātori un lietpratēji, kas ierādīšot boļševistisko kārtību un tempu, lai dabūtu laukā 100% visa, kas paredzēts plānā. „Visur un bez izņēmuma bez žēlastības sevišķi jāspiež budži" — burtiski sacīts radiofonā lasītajā instrukcijā. Pēdējo arī var viegli saprast, ja zina, ka individuālām saimniecībām labības nodevas ir daudz lielākas kā kolchoziem, bet ražošanas apstākļi grūtāki. Piemēram, mākslīgos mēslus pavasarī „brālīgās republikas" sūtīja ar nosacījumu, ka tie izdalāmi tikai kolchoziem un, atsevišķos gadījumos, nabadzīgiem „darba zemniekiem". Ir arī nosacījums, ka visiem, kas izmanto svešu darba spēku, lauksaimniecības nodevas dubulto.

Tādos apstākļos apbrīnojama ir latviešu zemnieku un laukstrādnieku sīkstā izturība un lielā pieķeršanās savam stūrītim. Kad šī gada pavasarī sākās spiešana kolchozos, Rīgas radiofons bieži ziņoja par milzīgo pievienošanos tiem, bet, nosaukdams jaunos kolchozus, darīja to tik sarežģītā virknējumā, ka nevarēja nekad izprast, cik patiesībā kolchozu jau ir. Tikai tagad, septembra otrā pusē, Rīgas radiofons atklāj, ka vēl Latvijā esot pagasti, kur zemnieki neesot izpratuši kolchozu „labumu" un kur neesot neviena kolchoza.

Radiofonā 19. septembrī nolasīja Kalnbērziņa rakstu, kas iespiests arī visos komūnistu laikrakstos. Šis raksts atklāj, ka taisni pa labības nodošanas laiku Latvijā „nodibinājušies" vairāk nekā 400 jauni kolchozi. Kalnbērziņš burtiski saka: „Apriņķos, kur labības nodošanas sākumā bija 3—5 mazi kolchozi, tagad ir 20—30 lieli. Sējas kampaņas sākumā tikai viens pagasts bija 100% kolchozēts, tagad tādu jau desmitiem. Ir tādi jauni kolchozi, kur kolchoznieki par savām darba dienām saņem vairāk labības, kā izaudzis viņu apstrādātos laukos." — Kur kolchozs šo labību ņems, to Kalnbērziņš nepaskaidroja. Viņš gan pasacīja, ka kolchozu radīšanā un citu partijas nodomu veikšanā „milzīgs darba smagums uzgūlies to 5000 speciāli apmācīto un sagatavoto aktīvo aģitātoru kadram, ko partija kopš pavasaŗa drudžaini nodarbinājusi laukos. Bez tam kopš neilga laika laukos izvietotas vēl 130 speciālas „kaujnieciskas" partijas komitejas, kam jārūpējas par lauku darba un dzīves straujāku pārkārtošanu uz boļševistiskiem pamatiem. Pamatīga tīrīšana un instruēšana notikusi arī lauksaimniecības ministrijā, kur partija atklājusi darbiniekus, kas nav gribējuši strādāt boļševiku garā.

„Nesaudzīgi mēs atmaskosim un iznīdēsim buržujiskos nacionālistus, kaut vai rīkojoties ar nokaitētu dzelzi, arī uz priekšu," sacīja Kalnbērziņš. Pašreiz tas esot sākts zinātņu akadēmijā, kur daudz profesoru, docentu un lektoru esot žīdin piezīdušies sapuvušām atziņām.

Blakus tam, Kalnbērziņš, Vilis Lācis, sagādes ministrijas pilnvarnieks Varjajevs, lauksaimniecības ministra vietn. Grumslis un lauksaimn. kooperātīvu savienības pr-js Kalniņš visu zemnieku vārdā uzrakstījuši, parakstījuši un nosūtījuši Staļinam apsolījumu, ka Latvijas zemnieki un kolchoznieki apņemas visdrīzākā laikā nodot virs plāna vēl ne mazāk par 500.000 pudu labības.

Citā reizē Rīgas radiofons septembra vidū pieminēja: „Latvijas territorijā pašreiz jau vairāk par 1000 kolchozu un to skaits turpina nemitīgi augt." Tāpat vēl vienmēr uzsveŗ un atgādina partijas instrukciju, kas nosaka: nekad un nekādā gadījumā nevienā kolchozā nedrīkst uzņemt nevienu „budzi". Bet jau labi sen pirms tam Anna Sakse apgalvoja, ka kolchozus esot iespējams nodibināt arī tādos pagastos, kur „budžu" esot 80%, bet komūnistu tikai 2—3.

—fr.—rs.

Krekls lido no Stokholmas uz Ņujorku un atpakaļ

VĒSTULE LATVIJAI NO ZVIEDRIJAS

Kāds paziņa, kas šajās dienās no Geteborgas ieradās Stokholmā, zināja pastāstīt, ka līdz pirmajam sniegam vismaz 4 laivas ar latviešiem atstāšot Zviedrijas krastu, lai dotos pāri okeanam — uz Ziemeļamerikas kontinentu. Lai nu šā vai tā, bet Zviedrijas latviešu vidū tieši pēdējā laikā radusies zināma „kustēšanās tendence", kaut oficiāli aizbraukt ir grūti. Pirms pāris nedēļām gan uz Dienvidafriku devās docents J. Bubenko. Ziemeļamerika un Dienvidafrika ir tās zemes, kurp šodien visvairāk raugās Zviedrijas latvieši.

Dzīve karaļa Gustava V zemē jau arī sen vairs nav tāda, kāda bija 1944. gadā, kad Eiropas kaŗa troksnī Zviedrija šķita bagāta un laimīga oaze. Dzīves dārdzība katru dienu pieaug un nodokļi cilvēku nomāc arvien smagāk. Ir pat tā, ka sāk trūkt dažu preču. Nav patīkami arī satraucēji virsraksti šejienes presē, kas katru dienu cilvēkam jautā — cik ilgi vēl pasaulē būs miers?

Ja jau par presi, tad par presi. Zviedru avīzes savos „trakumos" kļūst arvien amerikāniskākas. To spilgti apliecinās daži piemēri. Pagājušā gadā katru svētdienu kādā Stokholmas malā atskanēja sprādziens. Skaidrs, ka noziednieks bija viens un tas pats cilvēks. Kāds laikraksts par tā atrašanu izsolīja 2000 kronu un vainīgo tiešām notvēra. Otrs piemērs: ziemā kalnos vienmēr notiek daudz nelaimes gadījumu, sevišķi 2500 metru augstajā Kebnekeisā. Te radās doma kādam citam laikrakstam, kas uzbūvēja speciālu glābšanas staciju un to pašreiz izmēģina. Tad nāk stāsts par veļas mazgāšanu, kas stokholmiešiem šobrīd ir vesela problēma, jo uz krekla izmazgāšanu jāgaida 2—3 nedēļas. Avīzes par to tik ilgi šķendējās, kamēr „Aftonbladet" viena sava redaktora virskreklu gaisa ceļā nosūtīja uz Ņujorku. otrās dienas rītā tas bija jau tur, vakarā izmazgāts, izgludināts un trešās dienas pievakarē ar kārtējo satiksmes lidmašīnu kreklu atveda atpakaļ Stokholmā. Tajā pašā vakarā redaktors jau staigāja ar Amerikā mazgātu kreklu.

„Kaunaties, Stokholmas veļas mazgāšanas uzņēmumi!" bija pēdējais teikums rakstu serijai, ko zviedri 4 dienas pēc kārtas lasīja „Aftonbladet" slejās. „Lidojošam virskreklam" ar dzīvu interesi sekoja visa Zviedrija.

Bet mazajam cilvēkam nav tik daudz naudas, lai arī tā krekls lidotu, tāpēc viņam šobrīd dzīve nav viegla.

Stokholmā, septembrī.

Nik. Seglenieks

Nometņu dzīve

NEIŠTATE 1. oktobrī mācības uzsāka Šlezvigas - Holšteinas latviešu ģimnazija. Tā ir humānitārā tipa, bet vecākām klasēm mācīs arī pēc reālā tipa. Mācības sāka ar otro semestri. Audzēkņu skaits ap 50. Ģimnaziju vada mācītājs Briedis.

PASAULES tālēs augsim Latvijai! — tā skan mude, ko latviešu skautu priekšnieks V. Klētnieks rudens un ziemas darba posmam izdevis skautiem.

VĒSTULES REDAKCIJAI

Z. Rūja, Manheimā

DŪŠOŠANĀS

Latvijas 80. numurā prof. P. Starcs rakstā par jaunatnes lomu tautas nākotnes nodrošināšanā jautā, vai jaunatni audzinām šim mērķim un aicina nebaidīties arī no jauniem ceļiem. Viņš arī sūrojas, ka nometnēs par maz priekšlasījumu.

Esmu vairākus gadus vērojis, kā dilst priekšlasījumu apmeklētāji. Un tā nav tikai apmeklētāju vaina, bet visvairāk — lektoru vaina. Kad cilvēks vairākas reizes no vietas jau divas vai pat vairākas stundas nosēdējis lekcijā, kas ir vienmuļa, garlaicīga un bez profesora Starča ieteikto jauno ceļu meklēšanas, lai arī temats aktuāls un svarīgs, tad trešo reizi viņu priekšlasījumā vairs vilkšus neievilks.

Mēs, vecākā paaudze, kas dūšojāmies par jaunatnes audzinātājiem, pārāk daudz rājamies uz jaunatni, un pārāk maz iekvēlinām to ar spēcīgām, svaigām domām, īstu degsmi. Ja paši esam remdeni, kā tad varam prasīt, lai kvēlotu jauniešu sirdis?

Gaidāms pučs pret Tito

MASKAVAS UN RIETUMU NODOMI AR „DUMPĪGO MARŠALU"

Maskavai ir noteikts plāns dumpīgā maršala Tito savaldīšanai, un tas, blakus Berlīnes problēmai, arī bijis galvenais temats nesenajām slepenajām apspriedēm Krimā, raksta pazīstamais amerikāņu žurnālists Stjuarts Olsops „New York Herald Tribune". Pieejamā informācija šai jautājumā arī ļaujot spriest, kādi šie Maskavas plāni ir.

To realizēšana sākusies nesen, kad Tito kara laika ieroču biedrs ģenerālis Arso Jovanovičs Maskavā izraudzīts par instrumentu Tito pazudināšanai un par viņa pēcteci. Kad Dienvidslavijas slepenā policija OZNA šo plānu atklājusi un Jovanovičs mēģināja bēgt pāri robežai, viņu uz robežas nošāvuši nevis robežsargi, bet īpaši OZNAs uzticības vīri. Kremlim tomēr nebūšot grūti atrast viņam vietnieku.

Kā tālāk norāda Alsops, turpmāk vēl atkārtošoties atentāta mēģinājumi pret Tito. Kremlim uzticīgie Triestas komūnisti jau esot saņēmuši rīkojumu pie pirmās izdevības nonāvēt Tito, un OZNAi būšot pilnas rokas darba, rūpējoties par maršala drošību. Kad būs pienācis īstais brīdis, izraudzītais Jovanoviča vietnieks pēc Maskavas rīkojuma organizēšot arī paredzēto puču. Šis Maskavas plāns norādot, cik sāpīgs Kremlim ir Tito dzelonis, jo Padomju Savienība kara gadījumā piešķirot izcilu stratēģisku nozīmi pilnīgi uzticamai Dienvidslavijai.

Kādi ir rietumu plāni, zīmējoties uz Tito? Skaidrs, ka jau saimniecibas apstākļu dēļ vien Tito nespēs neierobežoti ilgi izturēt austrumu bloka spiedienu, ko vēl iespējams paprināt. Visumā rietumvalstis esot gatavas panākt kādu saprātīgu vienošanos ar Tito, tomēr neveltījot viņam pilnīgu uzticību. Pirmā tuvināšanās jau notikusi. Kad nesen Triestas ostā parādījās kuģis ar naftu, Tito uzticīgie Triestas komūnisti vienojās ar angļu komandējošo ģenerāli Eirliju un amerikāņu politisko padomnieku Džoisu, un Tito ieguvis zināmu vairumu naftas, kas viņam tagad sevišķi vērtīga, kopš Rumānija savas piegādes pārtraukusi.

Esot arī nodibināts kontakts starp Tito valdību un rietumu diplomātiem, ieskaitot amerikāņu vēstnieku Kenonu. Dienvidslavijas rīcībā ir bōksīts, varš un citas preces, noderīgas darījumiem ar rietumiem. Austrumu saimniecības spaidi, kā domā Stjuarts Alsops, arī piespiedīšot viņu arvien vairāk pievērsties rietumiem, lai gūtu to saimniecisko atbalstu. Šādu palīdzību viņš arī varot dabūt.

Dienvidslavu komūnistu organs „Borba" gan kādā rakstā noraida „Pravdas" un citu pārmetumus, ka Dienvidslavija varētu pievērsties imperiālistiem, un atgādina, ka Donavas konferencē Belgradē simtprocentīgi aizstāvējusi Maskavas viedokli. Tādēļ pārējo satelītvalstu pārmetumi tikai gribot nomelnot Dienvidslaviju un Tito.

No Bulgārijas ziņo, ka tur pēc valdības rīkojuma slēgtas visas „dienvidslavu tautas frontes" nodaļas, kur arvien vairāk esot guvuši pārsvaru Tito piekritēji. Bez tam Bulgārijā par „spiegošanu kādas ārvalsts labā" piespriesti pieci nāves sodi. Arī no Čechoslovakijas ziņo, ka pie Brno apcietināta 13 personu „sazvērnieku banda", ieskaitot divus katoļu mācītājus, kas plānojuši atentātu pret ministru prezidentu Zapotocki.

Rumāņu vēstniecība Istanbulā atsauca turku preses ziņu, ka rumāņu vēstnieks esot pēc kādas maltītes pēkšņi miris, nepaspējot pat ataicināt ārstu. Kā paskaidro vēstniecība, vēstnieks Moisils tikai pēkšņi saslimis, bet jau atlabstot. Pēc Reutera ziņām, Moisils esot bijis nolēmis neievērot ārlietu ministres Paukeres rīkojumu atgriezties Rumānijā un lūdzis turku teiztāļu aizsardzību. NYHT, BBC, DM

Karš nav nedz durvju priekšā, nedz nenovēršams

Kara briesmas vēl nav nedz durvju priekšā, nedz arī tās ir nenovēršamas, kopīgā radio deklarācijā paskaidroja Jaunzēlandes un Austrālijas ministru prezidenti Frēzers un Čiflijs. Pasaule tomēr varot nonākt līdz karam, ja dažas valstis joprojām centīšoties „ievākt kara augļus bez kara". Abi ministru prezidenti piedalīsies britu imperijas dominiju konferencē Londonā, kur, domājams, dominijas par jaunu apliecinās savu vienotību ar Lielbritaniju un gatavību apvienot visus spēkus imperijas aizsardzībai.

Aizsardzības jautājumam būs veltīta arī drīzumā Oslo sasaucamā triju Skandinavijas valstu ārlietu ministru sanāksme. Rietumeiropas ūnijas aizsardzības jautājumi pārrunāti Bevina un Šumāna apspriedē Parīzē sestdien.

ASV jaunās aizsardzības programmas realizēšanai, kā ziņo no Vašingtonas, vajadzēšot 50 miljardu dolaru, kādu summu arī paredzēts pieprasīt kongresam.

BBC, NYHT

Vīne uzkrāj pārtiku,

baidīdamās Berlīnes likteņa

Kompetentas Vīnes politiskas aprindas, pēc „New York Herald Tribune" ziņām, izteikušās, ka Austrijas valdība sagatavojoties varbūtībai, ka Vīne kļūtu par „otru Berlīni". Ja rietumu sabiedrotie kādreiz atstātu Berlīni, tad šāds stāvoklis varētu iestāties, bet valdība tam jau esot pilnīgi sagatavojusies.

Pēc minēto informācijas devēju apgalvojuma, valdība jau uzkrājot pietiekamas pārtikas rezerves, lai nodrošinātu 1,6 miljoniem vīniešu pārtiku 6—9 mēnešu garam varbūtējas krizes periodam. Tik ilgs laiks būtu vajadzīgs, lai Vīnes rietumu sektoros izbūvētu jaunus aerodromus. Tagad rietumu sektoros lidlauku nav, un rietumu sabiedrotie izlieto Austrijas krievu joslas lidostas. Pēc lidlauku izbūves uzturēt „gaisa tiltu" uz Vīni, pēc lietpratēju domām, būtu vieglāk nekā uz Berlīni, jo attālums no Vīnes līdz Austrijas angļu un amerikāņu joslai ir tikai ap 160 km.

Austrijas kanclers Fīgls divas reizes nedēļas laikā prasīja Austrijas uzņemšanu UN Apvienotajās nācijās vēl šinī UN sesijā Parīzē. Pasaulei esot jāsaprot, ka Austriju nevar pakļaut verdzībai, bet tā kā demokratiska nācija jāuzņem brīvo tautu saimē. Vicekanclers Šerfs kādā sociālistu sapulcē Vīnē izteicās, ka Austrijas demokratija triju gadu laikā tagad esot gandrīz pilnīgi atjaunota, tikai ar retām „1945. g. atbrīvošanas paliekām". Ar to Šerfs domāja ap 50 valdības amatpersonas — komūnistus Austrijas krievu joslā, ko padomju iestādes iecēla 1945. g. un kuŗus austriešu iestādes baidījušās atlaist iespējamu padomju represiju dēļ.

Trīsdesmit austriešu policistu — komūnistu kādā partijas funkcionāra vadībā apciemoja Berlīnes krievu sektoru, domājams, lai studētu turienes „Markgrafa policijas" darbības metodes. Austrijas sociālisti ziņo, ka viņu partijā rosīgi darbojoties komūnistu aģenti, bet pašā komūnistu partijā notiekot „tīrīšanas", mērenākos amatvīrus aizstājot ar radikālākiem elementiem.

NYHT, St

SPĒKU KONCENTRĒŠANA BALKĀNOS un . . .

Šveices „Die Tat" ziņo par lielu militāru rosību Eiropas dienvidaustrumos. Dienvidslavijā Tito armija sākusi lielus manevrus bulgāru-rumāņu-ungāru pierobežā. Izdota pavēle par vairāku rezervistu gada gājumu iesaukšanu aktīvā armijā. Sarkanā armija uzsākusi lielu spēku koncentrāciju Rumānijā un Bulgārijā, 150 km no Dienvidslavijas robežas. Pašā Dienvidslavijā stāvoklis vēl esot mierīgs. Angļi joprojām piegādājot Tito benzīnu, kas norādot uz zināmu labvēlību.

. . . TURCIJAS FLOTE IR KAUJAS GATAVĪBĀ

No Istanbulas tas pats laikraksts ziņo, ka beigušās turku un amerikāņu sarunas par divu Fargo tipa kaujas kuģu un četru torpēdlaivu pārdošanu Turcijai. Kaŗa kuģi, kas tikai nesen atstājuši ASV kuģu būvētavas, pieder pie amerikāņu kaŗa flotes modernākajām vienībām. Turcija kuģus pārņems nekavējoties, un tiem nav nekāda sakara ar kārtējo ASV kaŗa materiālu piegādi. Ankarā uzsveŗ, ka šo kaŗa kuģu iegūšana nozīmē svarīgu pastiprinājumu Turcijas kaŗa flotei, kuŗas komandieris admirālis Ali Ulgens pirms dažām dienām Izmirā kādā runā teicis: „Turcijai šodien pieder kaŗa flote, kas spējīga izpildīt visus kaŗa gadījumā radušos uzdevumus, un tā ir kaujas gatavībā." —ei—

Višinska histerija Apvienotās nācijās

(Turpinājums no 1. lpp.)

dienas jautājumos, blakus Vācijai un atomenerģijas kontrolei, ierindo vēl aizsardzības problēmu, bet pārējie savus komentārus velti vai vienīgi Višinskim un Sokolovskim. Kreisā novirziena „The People" izsaka, ka par Višinska piedāvājuma patieso vērtību var tikai nodotics minējumiem. Viņa aplinkais aizrādījums, ka ASV vienīgām nepiederot atombumbas noslēpuma monopols, laikraksts novērtē par blefu, jo pretējā gadījumā, šķiet, Padomju Savienība tā nedzītos pēc esošo atomieroču iznīcināšanas. Arī konservātīvais „Sunday Times" šai sakarībā norāda, ka krievu izmantojamā urāna raktuves Vācijā un Čechoslovakijā esot tik trūcīgas, ka to izmantošana nezin vai normāli pat atmaksātos, tomēr tās izmantojot tik intensīvi, it kā būtu jādomā, ka tās būtu vai vienīgie Padomju Savienības urāna avoti.

Višinska priekšlikums, pēc „Sunday Times" domām, esot ar apšaubāmu vērtību, jo Padomju Savienība, droši vien, uzturēšot spēkā savus līdzšinējos iebildumus pret efektīvu kontroles organizāciju, bez tam tā so novedīs vēlās Drošības padomes lietvarā, kas nozīmē veto tiesību patturēšanu arī šinī jautājumā. Višinska jaunais gājiens tādēļ drīzāk esot uzskatāms par triku. UN gan jau praktiski esot sašķeltas, bet vai šo sašķelšanos apzimogos galīgi, tas atkarāšoties no Maskavas tālākās nostājas UN. Pierādījies, ka šī organizācija nevar garantēt pasaulei mieru, bet tas panākams tikai ilgstošu politisku rezultātu. Tādēļ nepieciešama arī Lielbritanijas dominiju ciešāka sadarbība aizsardzības laukā. Šāda prasība, kā izteicies Austrālijas biļušais ministru prezidents Menzijs, būtu izsakāma arī gaidāmajā dominiju konferencē Londonā.

BBC politiskais komentātors, atbildot uz franču preses izteikto jautājumu, vai tiešām četru valstu sanāksme būtu vēlama, norāda, ka tikmēr, kamēr sarunas turpināšanas bijusi vajadzīga un vēlama, norāda, ka tikmēr, kamēr sarunas turpinātas, Maskava varējusi domāt, ka viņu partneri būtu bijuši piekāpsies un tādēļ būtu spiedienam tikai vēl pastiprinājusi. Tagad tā, laikam, mēģinājusi izmantot kādas bistamas akcijas, kas varētu novest pie kaŗa. Ievērojot Bevina citēto Ļeņina formulu, kā ilgstoša komūnistisku un kapitālistisku valstu pastāvēšana blakus bez konflikta ir neiespējama, vispār nav izredžu uz jebkādu principiālu vienošanos, kamēr Padomju Savienība nav grozījusi pašus savas politikas principus. Līdz tam laikam nepieciešams būt praktiskāka politiskiem priekšlikumiem, ar viņu politiskiem manevriem. Plašas starp krievu vārdiem Parīzē un viņu darbiem Berlīnē esot pārāk liela, no dija BBC komentātors. Nopietni rēķināties varot tikai ar faktisko stāvokli, bet to nosakot nebūt un parādīt palīdzēs debates Drošības padomē.

BBC

Kremlis prasa sasaukt

(Turpinājums no 1. lpp.)

tumvalstis un ka vienošanās būtu bijusi panākama, ja rietumnieki būtu bijuši ar mieru runāt par visas Vācijas problēmu, ne tikai par Berlīni vien.

Tālāk Kerrs sagaidīja, ka krievi deklarēšot savu gatavību sarunas turpināt, un šo paredzējumu jau apstiprinājusi Sokolovska deklarācija. Berlīnes blokādi no padomju puses centīšoties nostādīt par techniskas dabas jautājumu, kuŗa pamatā ir rietumu markas noteikšana par maksāšanas līdzekli Berlīnē. Tālāk sekošot norādījums, ka rietumvalstis nevar reizē turpināt Rietumvācijas valdības dibināšanu un prasīt kontroli par Berlīnes rietumu sektoriem, kāda nolemta tad, kad vēl pastāvēja cerības, ka visa Vācijas okupācija notiks četru valstu mērogā.

Beidzot padomju delegāts atsaukšoties uz UN chartas 107. pantu, kas paredz, ka jautājumi, kas attiecas uz bijušām ienaidnieka zemēm, ir izņemami uzvarētājām valstim un tādēļ Berlīnes jautājums nemaz neietilpstot Drošības padomes kompetencē. Rietumnieku iesniegums padomei tikai nozīmējot mēģinājumu torpedēt Apvienoto nāciju organizāciju.

Šādu padomju nostāju, kā norādīja Kerrs, esot sagaidījuši arī Maršals, Bevins un Šumāns un tādēļ sagatavojušies uzsvērt faktu, ka Padomju Savienība, lietojot Berlīnē varas līdzekļus, apdraud starptautisko mieru. Tādā gadījumā runa nebūt gan par attiecībām ar bijušo ienaidnieku zemi, bet gan par attieksmēm UN dalībnieku valstu starpā, kas ir Drošības padomes kompetencē ietilpstošs jautājums.

Padomju Savienības dzīšanos pēc visas Vācijas apspriešanas debatēm „Newsweek" izskaidro ar to, ka Maskava vēloties panākt sev patikamu vienošanos par visu Vāciju, par rietumvalstu palikšanu Berlīnē. Rietumnieki tomēr negribot tur būtu tikai tava veida ķīlnieki, kam ik brīdi varētu draudēt jauna blokāde. Ja krieviem neizdotos sev vēlamā garā saligt ar rietumniekiem par visu Vāciju, viņi centīsies ieņemt šo pozīciju padomju joslā un Austrumeiropā vispār, kaitētu rietumvalstu ieņemto pozīciju Berlīnē un apturētu pēdējā gadā politisko prestižam jaunieš noteiktās kādu pastāvīgo centru, lielākā daļā Eiropas.

BBC, St, NYHT, N

DAŽOS VĀRDOS

Italijas ārlietu ministrs Sforca atsauc ziņas par Italijas-Grieķijas palīdzības pakta sarunām. Sekmīgi gan virzoties uz priekšu tirdzniecības līguma sarunas.

Jaunas tīrīšanas sākušās komūnistiskajā „poļu zemnieki partijā", no kuŗas izslēgti trīs deputāti, bet trim atņemti mandāti, atstājot viņus partijā. Varšavā sākusies prāva pret Mikolaičika bēgšanas atbalstītājiem.

Pilnīgu Italijas neitrālitāti kaŗa gadījumā un militāro izdevumu samazināšanu sestdien prasīja itaļu kreiso sociālistu vadītājs Nenni.

Komūnistu uzvara Ķīnā ir vēl nopietnāks drauds pasaulei nekā saspīlējums Berlīnē, izsakās politiskās aprindas Vašingtonā. ASV tāpēc steidzami jāpalīdz Čangkaišekam, lai glābtu, kas vēl glābjams.

Ēģipte, Iraka un Sīrija atzinusi jauno Palestīnas arabu valdību. Pret to nostājusies vienīgi Transjordānija.

Atbalsta punktus iznomāt ASV no jauna ar mieru Panāma. Parlamentā par to nesen runājis Panāmas valsts prezidents, izteikdams gatavību sākt sarunas ar Vašingtonu. Kā zināms, pagājušā gadā Panāma uzteica līgumu, un Savienotās Valstis bija spiestas atvilkt savu kaŗaspēku.

Sacelšanās pret valdību notikusi Perū ostas pilsētā Kalao. Matroži apcietinājuši virsniekus un okupējuši kaŗa skolu. Valdībai izdevies nemierus apspiest. Visā valstī izsludināts izņēmuma stāvoklis.

Žīdu Jaungada svinību gadījumā ģenerālis Klejs izteica cerību, ka šai gadā izbeigsies karš Palestīnā un izvietos visus žīdu DP.

Divas darba nometnes ierīkotas Čechoslovakijā spekulantiem, oficiāli paziņots Prāgā.

Bumbu virs Brēmenes pagājušā nedēļā nometa nezināmas piederības lidmašīna. Tā iekritusi kādā dārzā, izraujot 2,5 m dziļu bedri. Bumbas šķembas nodotas ASV iestādēm, lai varētu konstatēt, kas to ražojusi.

Kamillas-Majera trupas virves akrobāti, kas demonstrēja savu mākslu Cūgšpicē, nogāzušies Hamburgā no 25 m augstuma.

5 mēnešus cietumā vai 5 miljonus vācu marku soda naudas piespriests Hamburgas cigarešu fabrikantam Rēmstmam par to, ka savā laikā viņš nodevis Gēringam vairāku miljonu marku lielu kukuli.

Karls Radels, izbēgušā SS pulkveža Skorcenija adjutants, šinīs dienās arī izbēdzis no Darmštates internēšanas nometnes.

ČERČILS ATGRIEZIES LONDONĀ

Sestdien no Francijas Londonā atgriezās britu konservātīvās opozicijas vadītājs, Anglijas kaŗa laika premjērs Vinstons Čerčils. Viņš atpūtas nolūkos pavadīja divus mēnešus Dienvidfrancijā un Rivjērā, pa šo laiku strādādams arī gar saviem memuāriem. Pēc atgriešanās Londonā Čerčils izteicās, ka esot labi atpūties un pie labas veselības.

Visi angļu svētdienas laikraksti veltīja lielu vērību faktam, ka vakar gaidīja iznākam gaidīto Čerčila memuāru pirmo sējumu. Tas saucas „Vētra savelkas", un angļu izcilais valstsvīrs tajā ietvēris savas atmiņas par periodu no 1919. gada līdz 1940. gada maijam, kad viņš sekoja Čemberlenam Lielbritanijas ministru prezidenta amatā. Pirmajam sējumam sekos vēl četri. Interese par politiski nozīmīgajiem Čerčila memuāriem tik liela, ka izdevums lielos vairumos pasūtināts jau iepriekš. BBC

Vai gaidāmas jaunas Maskavas prasības Somijai

No Helsinkiem ziņo, ka uz Maskavu devies somu komūnistu partijas priekšsēdis Aino Altonens un ģenerālsekretārs, neminot nekā par sava brauciena iemesliem. Politiskās aprindas Somijā izsaka bažas, vai nav gaidāmas jaunas Maskavas prasības. Arī toreiz, kad no apmeklējuma Padomju Savienībā atgriezās bijušais iekšlietu ministrs Leino ar savu sievu Hertu Kūsinenu, drīz sekoja Staļina piedāvājums parakstīt draudzības un savstarpējas palīdzības līgumu. Somu komūnistu aktīvitāte pēdējā laikā ievērojami palielinājusies. Helsinkos, Abo un citās pilsētās notikuši streiki. Lai gan somu arodbiedrības komūnisti nekontrolē, streikos skaidri pierādīta viņu inivciātīva.

M

Francijas valdība spīlēs

Vakar Francijā streiku sāka 350.000 ogļraču. Komūnistu kontrolētā arodbiedrību apvienība uzaicinājusi darbus pārtraukt arī dzelzceļniekus. Ogļraču streiks draud radīt ļoti nopietnus sarežģījumus franču saimniecībā. Parīzē aplēsts, ka katru dienu Francija zaudēs vairāk nekā 145.000 t ogļu. Valdības aprindās izsakās, ka rīkojumu streikot franču strādniekiem devis kominforms, lai gan par oficiālo iegansti arodbiedrību apvienība uzdod dzīves dārdzību un zemās algas. Sociālisti svētdien publicēja uzsaukumu saviem biedriem streikā nepiedalīties, bet tas nelīdzēja. Politiskās aprindās izsakās, ka ministru prezidents Kejs apspriežot, vai neuzaicināt valdībā arī komūnistus, lai novērstu draudīgo krizi. Atbildot uz šādu varbūtību, ģenerālis De Golls publicējis uzsaukumu, kuŗā paskaidrojis, ka viņš „nejutīsies saistīts ar likumu, ja valdība uzņems komūnistus".

BBC

Raibā pasaule

— Divi amerikāņi, kas par sevi apgalvo „esam veseli miesā un garā", lūguši ASV valdību viņus abus oficiāli atzīt par „mēness īpašniekiem". Iekšlietu ministrija (ārlietu ministrijai šī lieta laikam ir par „tālu") bijusi spiesta paskaidrot, ka, kamēr abi pieprasītāji savu pretendēto īpašumu nav aplūkojuši personīgi un precīzi aprakstījuši, par mēnesi nevar pasludināt nekādas amerikāņu varas tiesības. (WE)

— Izspriežot kādu pārkāpumu par piedzeršanos, Spokeinā, ASV, tiesnesis apsūdzētajam lika izvēlēties vai nu 2 nedēļas cietumā, vai izdzert paprāvu pudeli rīcineļļas. Apsūdzētais izšķīrās par cietumu. (EdW)

— Vienreizēji „asprātīgu" sludinājumu ievietojis amerikāņu laikraksts „Times": „Ķīnas mūris, kas celts starp 228. un 210. g. pirms Kr., ir vecākais un tātad arī izturīgākais mūris pasaulē. Arī viens ritulis „Blanco" tualetes papīra kalpo visilgāk, jo tajā ir gandrīz 700 atsevišķu gabalu — vesels simts vairāk kā caurmērā." (PRD)

Šmelings uzvar

Maksis Šmelings, kas par spīti prāvajam gadu skaitam vēl arvien pūlas atgūt savu veco meistara slavu, Hamburgā pēc 8 gājienu izlīdzinātas cīņas ar technisko k. o. uzvarēja berlīnieti Dregešteinu. 9. gājienā Dregešteins pēkšņi bez kāda redzama iemesla palika stāvot un ziņoja tiesnesim, ka ir ievainots. Cīņu pārtrauca, izsludinot Šmelingu par uzvarētāju, bet ringa ārsts Dregešteinam ievainojumu nevarēja konstatēt. Vēlāk izdarītais Rentgena uzņēmums tomēr rādīja, ka berlīnietim lauzts labais apakšžoklis. Dregešteins paskaidrojis, ka lūzums radies jau cīņas sākumā no sitiena, ko Šmelings izdarījis ar galvu.

UZVARA AR 1 PUNKTA PĀRĀKUMU

Pinebergas Baltijas universitātes vieglatlēti sacīkstē Pincbergā uzvarēja Hamburgas Zoo nometnes sportistus 89—88. Pielijušā laukuma dēļ neizdevās reālizēt izcilākus sasniegumus. Osvalds lēca augstumā 1,73 m, Circenis meta šķēpu 59,08 m un Millers grūda lodi 12,60 m. Sacensībās bija pārstāvētas 5 tautības un tās notika vislabākajā saskaņā.

J. D.

Žanis Šmits Augsburgas BSV sacensībā boksā pret Gincburgas VfL pēc punktiem mazpārliecinoši uzvarēja gincburgieti Canderu.

Offenbacher Kickers, kas svētdien ar 3—0 uzvarēja Schwaben Augsburg, joprojām ar 1 zaudētu punktu ir Dienvidvācijas futbola meistarības priekšgalā. Meistars 1. FC. Nürnberg, uzvarot FSV Frankfurt, guva savu pirmo uzvaru, un pašreiz punktu tabulā ieņem 11. vietu.

INKOPFa rīkotās DP meistarsacīkstes paukošanā vienībām ar zobenu, špagu un floreti notiks 9. un 10. oktobrī Eslingenā, Breiteielā 19. Sākums abās dienās pl. 14. Pirmo reizi mūsu paukošanas vēsturē špagu cīņās lietos t. s. „arettspitz" — asos galus. Vienību meistarībā favorīti ir ungāri un latvieši.

Pinebergas Baltijas universitātes meistartitulu galda tenisā izcīnīja Art. Kenne, 2. lietuvietis Šatas, 3. Edg. Krūmiņš, bet sieviešu sacensībās 1. bija Kūkuma, 2. Megiste.

Kaseles nometnes galda tenisisti (Laukirbe, Bluzmanis, Callats, Memmēns, Lusins, Miezis) uzvarēja Kaseles vācu sp. b-bas Blau-Weiss vienību 7—2.

Jaunu pasaules rekordu niršanā uzstādījis italis Pjetro Maleta, paliekot zem ūdens 5:03,6 minūtes.

Maksis Šmelings un Heins ten Hofs oktobra beigās Hamburgā cīnīsies Vācijas meistartitula dēļ boksā smagā svarā.

Futbola pasaules meistarsacīkstēs 1950. g. Rio de Žaneiro rēķinās ar 40 valstu piedalīšanos. Izšķirējās sacensībās Dienvidamerikā tomēr startēs tikai 16 valstu futbolisti, kāpēc jau 1949. g. sāksies kvalifikācijas turnīrs. Divām vienībām gan fināls nodrošināts — pašreizējiem pasaules meistariem itaļiem un sacīkšu rīkotājiem braziliešiem.

Viniete Herta Bauma, Londonas olimpisko spēļu uzvarētāja un pasaules rekordiste šķēpa mešanā, kļuvusi sporta žurnāliste.

Treneŗa R. Dekšenieka adrese ASV tagad ir: 717 So Eye Street (1) Apt. 4, Tacoma 3, Wash., U.S.A.

PIRMĀ VĒSTULE UN JAUNI PĀRBAUDĪJUMI

BIJ. SABIEDRISKO LIETU MINISTRA A. BĒRZIŅA ATMIŅAS

*

Pēc ieslodzīšanas Zachsenhauzenas koncentrācijas nometnē, ministru A. Bērziņu drīz vien ievieto nometnes vieninieku bunkurā un pilnīgi atšķir no satiksmes ar cilvēkiem.

*

XXIX

1941. gada 13. decembrī saņēmu pirmo ļoti gaidīto vēstuli no mājām. Bet vēstule atnesa ļaunas ziņas. Ģimene 13. jūnija naktī aizvesta, tēvs miris, brālis notiesāts, māsas vīrs nošauts. Tādas pat ziņas arī par draugiem un tuvākajiem paziņām.

Kādu laiku no visa tā biju kā apmāts, nespēdams aptvert visu nelaimes dziļumu, bet kad notikušais iespiedās apziņā, manāmi sabruku. 17. decembra pēcpusdienā pirmoreiz piedzīvoju ļoti stipru nervu sāpju lēkmi. Sāpes pamazām pārņēma visu ķermeni, tā kā pat elpot varēju vairs tikai ar plaušu augšējo daļu. Sekoja nesamaņa. Kad atguvos — vemšana. Lēkmes atkārtojās sākumā ik pēc divām trim dienām, jau tā nomocīto organismu salaužot galīgi. Vēlāk lēkmes uznāca retāk, bet pilnīgi pārgāja 1942. gada vēlā pavasarī. Tanī laikā tikai ar pūlēm spēju iznest savu netīrumu spaini. Reiz koridorā pagadījās svari. Dabūju atļauju nosvērties, uzkāpu uz svariem un pats nobijos; ar visām drēbēm svari rādīja nepilnus 50 kg. Tie bija palikuši no 79 kg Latvijā.

Mūsu bunkura labie gari bija divi bībeles pētītāji (Bibelforscher) Pauls Švarcs un Richards Pecke. Abus nodarbināja pie koridora aptīrīšanas. Švarca uzdevums bez tam bija izsniegt veļu un viņam bija atļauts ieiet arī kamerās. Švarcs arī vienīgais zināja par manu slimību. Ja vien viņš atrada kādu iespēju, tad atnesa krūzē karstu piparmētru tēju, kas nedaudz palīdzēja sāpes mazināt.

Vispār bībeles pētītāji ļoti daudz centās palīdzēt. Tieši nometnes ellē viņi pierādīja savu ticības spēku. Nometnē viņu bija vairāk kā 300 un apcietinājumā viņus turēja tikai tāpēc, ka tie atzina vienīgi Jehovu un atteicās ņemt rokā ieročus. Lai izkļūtu brīvībā, viņiem vajadzēja uzrakstīt tikai paziņojumu, ka no savas ticības atsakās. Tomēr pavisam niecīgs skaits izvēlējās šo ceļu.

Bībele nometnē bija stingri aizliegta. Un tomēr bībeles pētnieki atrada ceļus un līdzekļus, kā to iedabūt nometnē. Mazs Jaunās Derības kabatas izdevums glabājās Švarca un Peckes kamerā.

Kādā saulainā 1942. gada pavasara pēcpusdienā mūsu pastaigāšanos pēpeši pārtrauca. Bija ieradušies ap 50 cilvēku liela apcietināto kolonna, daži SS sargi, kalsna virsnieka un ārsta pavadībā. Bez tam ārpus kolonnas atradās dūšīga auguma arestants ar zaļo trīsstūri. Tā tad kriminālists. Viņam rokā apmēram metru gaŗa nūja, ar vienu resnāku un smagāku galu, liekas ar gumiju apvilkta tērauda stiepule. Vēl nebija līdzīgā nokļuvis savā kamerā, kad izdzirdu smagus vienmērīgus sitienus un cilvēku kliedzienus. Pēc vairākiem sitieniem troksnis, kliedzieni pārgāja gārgšanā, tad pavisam apklusa. Bet vienmērīgo sitienu troksnis liecināja, ka sišana turpinās. Šāda veida cilvēku pēršana līdz nesamaņai ik pāris dienas bunkura pagalmā turpinājās vairākus mēnešus. Dažreiz pat divas reizes dienā. Mocīto, kaut arī nezināmo cilvēku, stundām ilgie kliedzieni un vaidi nebija panesami. Centos aizspiest rokām ausis, kaut ko klusi dziedāt, domāt par ko, bet viss tas līdzēja maz. Sitienu troksnis, kas ar maziem pārtraukumiem, kamēr nākamo piesaistīja speciālai ierīcei, atbalsojās dzirdē, pretīguma sajūtu un pat zināmu pārvērtot pāniskās bailēs. Kad kādu dienu Švarcs iečukstēja, ka ierīce esot aizvākta un cilvēku pēršana sētā vairs nenotikšot, jutos kā no lietuvēna atbrīvots.

Tā paša gada vasaras sākumā dabūju atļauju no nometnes bibliotēkas ņemt grāmatas. Atļāva abonēt arī „Völkischer Beobachter". Laikam ar nometnes vadības gudru ziņu vispirms iedeva Rozenberga daudzināto Divdesmitā gadu simteņa mītu un Gebelsa Ceļš uz varu. Bet bibliotēkā atradās arī ļoti labas grāmatas. Kad sāku saņemt tās, dienas ieguva gluži citu saturu. Kaut gan nedēļā drīkstēja izsniegt tikai divas grāmatas, ar labā Švarca gādību saņēmu, cik vien spēju izlasīt. Dabūju arī papīru un zīmuli. Tā nu pat vakaros, ja mocīja bezmiegs, varēju lasīt un atzīmēt. Grāmata, klusais, uzticamais un vērtīgais draugs, palīdzēja cīņā ar vientulību un veldzēja ar lapas pusēs ietverto domu skaistumu un dziļumu.

Likās, kā grūtākais nu ir jau aiz muguras, sevišķi, kad 1942. gada septembrī dabūju arī atļauju saņemt pārtikas sainīšus no ārpuses. Pirmajā sūtījumā, kas mani aizsniedza, atradās gabaliņš žāvētas cūkas gaļas, apm. 400 gr. Sadalīju to četrpadsmit šķēlītēs, bet katru šķēlīti trīs mazos gabaliņos, lai katrā maltītes laikā būtu aizdars pēdējiem maizes kumosiem. Vēlāk sainīšus ar taukvielu saturu saņēmu pietiekamā vairumā no māsām, svaiņa un draugiem. Cik grāmatas palīdzēja garam, tik pārtikas sainīši miesai. Ar sainīšu saturu, cik un kā varēdams, dalījos ar draugu 46. kamerā, saņemot arī no viņa sūtījumiem dažu labu gardu kumosu.

Sūtījumus parasti ienesa kāds SS vīrs un pārbaudīja tā saturu. Ja sainītī atradās kāds sviesta gabaliņš vai speķa šķēle, tad ņēma nelielu „muitu". Bet par to tad SS vīrs, sevišķi, ja atkārtoti bija ko saņēmis, no sūtījumu satura, izturējās korrekti un vairs neredzēja pat vienu otru sīkāku pārkāpumu.

Mīlie un labie cilvēki, kas dzīvoja brīvībā, kaut arī okupētā tēvzemē sainīšus sūtīdami, varbūt pat nevarēja iedomāties, cik daudz katrs sūtījums bez uztura papildinājuma sagādāja arī prieka, ka „ārā" neesi aizmirsts.

Bet taisni šajā laikā, kad kameras dzīvē daudz kas mainījās uz labo pusi, vēlreiz pārdzīvoju grūtas dienas. Kādu pēcpusdienu 1942. g. novembrī mani pārņēma pēkšņas bailes, bailes no katra priekšmeta, bailes no pašas telpas. Vācieši to apzīmē ar vārdu „Platz Angst". Šo baiļu lēkmju brīžos prāts zaudē kontroli un ir tāda sajūta, ka katrā ziņā jātiek laukā no telpām. Pat elpot klūst grūti. Šo baiļu lēkmju brīžos ar visu gribas spēku turējos pie vienas domas kā pie tieva diedziņa: savaldies, nekas ļauns nav noticis, varbūt pēc mēneša, diviem, būsi brīvs! — Beidzot laimīgi biju pāri arī šim bīstamajam posmam 33 mēnešu ilgā ieslodzījuma laikā.

Daudz man palīdzēja grāmatas. Sevišķi Epiktets. Lasīju viņa darbus vairākas reizes. Dažas vietas zināju tikpat labi kā Tēvreizi. Nebrīvais Epiktets savās domās un uzskatos jutās brīvāks par toreizējās Romas senātoriem. Viņa ticības apliecinājums Dievam ir skaistākais, kādu jebkad esmu dzirdējis. Varbūt kādam „stipras gribas" cilvēkam Epikteta padevība liktenim liksies nepieņemama, varbūt pat kaitīga. Lai! Bet dzīvē ir brīži, kad stiprais klūst vājš un vājais stiprs un kad Epikteta padevība vairāk spēj dot nekā Nīčes idejas par pārcilvēku.

Alfreds Bērziņš

*

Turpinājumā lasiet „SATIKŠANĀS AR ĢENERĀLI DAMBĪTI"

„LATVIJAS" ABONEMENTS.

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā DM 3.— mēnesī + DM 0,50 par piesūtīšanu; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. — DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēnesī + DM 0,80 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0,70 par vienslejīgas nonpareille iespiedrindas augstumu telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu.

Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas sūtījumi un korespondence adresējama „Latvijai" (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmannplatz 7.

Latvija iznāk trīs reizes nedēļā — otrdienās, ceturtdienās un sestdienās.

Lija Kronberga

Divi zemes

Šī ziemeļu zeme cik skaista!
Bet ne tāda kā tu,
Ar Dieva smaidu laistā,
Kurai es piederu.

Te brienu es ūdeņos dziļos,
Bet tevi pieminu,
Mana upe, lai nepieviļos
Ar gaisīgu rotaļu.

Te eju es mežā un klajā.
Un visu atstātu,
Lai zemē mūžīgajā,
Manā zemē reiz nomirtu.

DĀRGĀ KRAVA DOSIES CEĻĀ

KAS BŪS SKATĀMS DP GLEZNU KLĀSTĀ AMSTERDAMĀ

Daudzi brauc uz tālām aizokeāna zemēm, lai tur klūtu meža strādnieki, sētnieki vai trauku mazgātāji. Bet ir arī tādi, kas no melnā darba nebaidās arī tepat. Un, lūk, viens tāds jauneklis, kam jau kopš daudziem gadiem liela draudzība ar mūzām, kluss un gandrīz nemanāms velk slotu pa IRO galvenās mītnes garajiem gaiteņiem Bad Kisingenā un saslauka un izber mēslu kastē visus tos putekļus, ko sacel daudzo tautību mudžeklis. Kad viņam ir brīvs brīdis, viņš iemet aci Alberta Prandes mantu kambaros un uzkavējas tur ilgāk, nekā to grīdu slaucītāja amats no viņa prasītu. Un kādu dienu viņš ir gluži tuvu kopā ar vienu no mūzām — pašu krāsaināko un ilgstošāko — glezniecību. Viņš drīkst ierāmēt darbus, nopatinēt pašus rāmjus, pielāgot tos pēc lieluma un toņa, izvietot gar sienām un reizē ar gleznām gaidīt brīdi, kad tās tiks guldītas lielās kastēs, kad aizvērs masīvos vākus un uz tiem uzdedzinās lielus melnus burtus — IRO. Tad viņa darbs būs padarīts, un viņš atgriezīsies pie prozas, kas ir daudz uzticamāka ceļa biedre dzīves gaitās par jebkuru no citām olimpiski — sievišķīgajām būtēm.

Runa ir par studentu Ūdri, par mākslinieku Albertu Prandi, kas vada priekšdarbus ārzemēs rīkotajai DP gleznu izstādei, un par pašām gleznām, kas lielā un tagad jau galīgā skaitā sapulcētas divās gaišās, saules piespīdētās istabās.

Darbi pamazām, bet droši tuvojas beigām. Un kādu dienu bijis ieradies pat Amsterdamas pilsētas mūzeja konservātors Džefe, lai uzmestu savu lietpratēja skatu šim nolūkam īpaši sakārtotajiem darbiem un bilstu vēl kādu vērtētāju vārdu, lai Holande patiesi redzētu labāko no labākā, kas nācis no Vācijā saplūdušo daudzo ārzemju meistāru otām. Viņu ir pavisam ap 60, šo izvēlēto autoru, ar 300 darbiem, un, roku uz sirds — latvieši starp viņiem nav pēdējie, bez uzpūtības, bez iedomības. Viss vai vismaz ļoti daudz, protams, atkarājas no tā, ko publika viņpus robežām grib redzēt, ko tā ieradusi redzēt. Misters Džefe šai ziņā ir autoritāte un viņš, ja atļauts citēt, bijis domās, ka latviešu meistari ir pārāk rātni. Iedziļinoties šai jēdzienā, jāpiemin, ka tie svešam skatam būs likušies pārāk godīgi, uzticīgi pārbaudītiem, stingriem mākslas principiem, ir tā tad gājuši dziļumā, kāmēr lielā masa, izstāžu publika, droši vien labprāt gaida sensācijas. Un te nu par interesantiem izrādījušies mūsu ziemeļu kaimiņi.

No latviešiem ar interesi var vērot Jūlija Jēgera liela formāta kompoziciju — figūras zaļā meža ēnā; Mitrevica jau redzētos darbus; Drapčes ēnu studijas; Annusa savdabīgo pašportretu ar zivi; Nemmes aktu; Milta nelielos pastelus — kas gan lai uzskaita dažās rindās visu to, ar ko lepojas latviešu skatītājs. Bet Tone, kā allaž, stāv kaut kur savrūp un pārsteidz arvien no jauna — tam, kas redzējis viņa Edīti rudzu laukā — šo raksturīgo, brūni zilgano, psīcholoģisko portretu, būs gandrīz vai grūti pateikt, ka liesmojošās gladiolas saulē ir viena un tā paša meistara darbi. Jā — lai nu paliek publika ar savu gaumi un „mode" tur, kur tās ir; būsim priecīgi un lepni, ka pie mums paliek Tone.

Mazāk interesanta devuši poļu un ukraiņu gleznotāji, toties par izcilas vērtības cienīgiem izrādījušies bulgāru, lietuviešu un krievu atsevišķi gleznotāji, tāpat ungāri, bet armeņi rāda savas jau redzētās miniatūras. Un grafikā dižojas viens otram blakus mūsu Vidbergs un lietuviešu Joninas, smalki, dziļi un īsti savas mākslas meistari, kuru „rātnajiem" piesaistot šķiet sliesies pāri lietuviešu darbi ar daudz rupjāko, lielos vilcienos pausto izteiksmi, tāpat koka un linoleja griezumi, darināti lielos formātos. Bet taisni šiem pēdējiem Džefe paredz visvairāk piekrišanas, varbūt tādēļ, ka tīrās grafiskās mākslas pasaulē klūst arvien mazāk, un skatītāji arvien vairāk pierod pie jauktām technikām un no citiem novadiem aizgūtiem izteiksmes līdzekļiem. Tad ar rūpēm jājautā, kā gan franči, beļģi vai holandieši novērtēs lieliskos mūsu Ābelītes ogles zīmējumus, kas mūsu gaumei šķiet mākslinieciski tik tīri, veikli un grāciozi darināti, it kā pats Engrs būtu stāvējis viņam blakus. Bet, paldies Dievam, viss, kas šeit pārrunāts, ir vairāk vai mazāk privātu iespaidu atstāstījums — gala vārdu teiks kritika viņpus robežas, bet arī tas vēl nebūs īstais gala vārds — to sacīs laiks.

Pāvils Klāns

SLUDINĀJUMI

ANDR. OZOLIŅA APGĀDS

(24-b) Itzehoe, Kaiserstr. 18, Lettenlager,

piedāvā:

1. Dabas mācību 5. kl., ilustr. DM 3.—
2. Brēmaņa Sich. Schritte II, 5. kl. DM 2.—

Minētās grāmatas ir labā rotācijas novilkumā.

Okt. vidū īstā iespiedumā, ilustr. iznāks: Sichere Schritte III (pēc tam IV) daļa. (125)

Meklēju Kārli Augusta d. Šūpuli, dz. 1925. g. E. Torster, (20b) Göttingen, Weender Landstr. 88. (122)

Pērku klarnetes skolu un notis A klarnetei. A. Sirmulis, E.V.W. Hostel, The Beach Snettisham, Norfolk, Great Britain. (124)

Rūta Skujiņa

* * MĀMIŅA * *

(3. turpinājums)

Varis ragaviņās slidināājās no piekalniem kopā ar citiem ciema bērniem un vingrinājās pirmos nobraucienos uz slēpēm. Viņš vienmēr bija glīti un silti tērpies, labi pabarots, tukls un rožains kā firziķis, runāja Augšbavāriešu izloksnē tikpat tekoši un tikpat neskaidri kā pārējie bērni viņa vecumā un nebija neviena, kas viņu sauktu par Vari; arī pats viņš šo vārdu bija aizmirsis. Viņš bija Francls. Francls Tucingers, kā to bija vēlējusies Tucingera kundze, bet nevis Francls Eichammers, Liselotes kundzes uzvārdā.

Kad dārzos ziedēja ābeles un ceriņi un kalnu pakājes bija kā ziedu segas noklātas, Varis dzirdēja lielos runājam, ka beidzies karš.

Gaisā vairs nežilbināja sudrabaino lidmašīnu bari, bija apklusuši dobjie dunieni un īpatās kalnu mājas un mājiņas gluži pagaisa ziedošo koku un krūmu ielodā. Ķirši, ābeles, bumbieri un ceriņi Varim plaiksnījās atmiņā kā kaut kur sapnī redzētos dārzos un zemē. Tāpat zilie un baltie vizbuļi un dzeltenās gailenes nāca prātā, bet māju dienvidsienām cieši piestiprināto firzikkoku balti rožainie, smaršīgie ziedi un magnoliju koku milzīgie, krāšņie ziedu kausi, tāpat kalnu rūcošie un šalcošie ūdenskritumi un dažādie augi klintīs bija pilnīgi svešinieki, kuŗu vārdus vajadzēja iegaumēt kopā ar simtiem un tūkstošiem citu jaunu vārdu, veidu un skaņu.

Vasara pagāja. No Ķeizaru kalnu puses sāka aulot sniegu vērpetes.

Mazajai Kīfertāles stacijai katru dienu drāzās gan garām, gan īsu brīdi piestāja vilcieni, nākdami no Rozenheimas vai Insbrukas puses. Sveši karavīri braukāja gan šurpu un turpu. Daudziem no tiem bija tik melnas sejas kā Vara zābaki, ko Liselote ik rītus rūpīgi nospodrinātus nolika pie Vara gultas.

Varis bieži kopā ar citiem ciema bērniem maisījās pa stacijas uzgaidāmo telpu, ziņkārīgi aplūkodams ceļotājus un klausīdamies daudzo un dažādo valodu skaņās. Dažreiz stacijā uzkavējās arī pulciņš sieviešu un bērnu, kas arī sarunājās nesaprotamā valodā, bija apputējuši un noplīsuši. Varis bija dzirdējis, ka šādus ļaudis sauca par dīpi. No tiem lielie katrā ziņā ieteica izvairīties. Tos redzot, Varis lepni saraustīja savā baltā svīterīša stūrus, kam uz krūtīm bija ieadīti divi zaļi aulojoši brieži. Viņš apzinājās, cik tas ir tīrs un glīts šo panīkušo un biklo ceļotāju bērnu vidū.

Tad bija kāda diena, jau labi uz pavasara pusi, kad Varis ilgi un apmulsis noraudzījās pakaļ aizejošam vilcienam, jo no tā caur vaļējo, pa dalai dēļiem aizsisto logu izbāzusi galvu maza meitene kaut ko rādījusi un runājusi valodā, kas Varim šķita jau kādreiz dzirdēta. Sevišķi vārds „māmiņ", kas vairākkārt atkārtojās meitenes runāšanā, Varim skrēja caur smadzenēm. Raudzīdamies pakaļ vilcienam, viņš ilgi stāvēja, rokām pietvēries sētiņas spraišļiem un murmināja:

— Māmiņ, māmiņ!

Tad draugu pulks viņu atkal ierāva savā vidū un atgrieza pasaulē, no kuras slieksņa tikko mulsdama un sāpēdama rāvās prom jaunā dvēsele. Viņu atrāva atpakaļ kā cilpā notvertu putnu, noraujot priekšā aizkaru tam apvārsnim, kam neapzinīgi ilgodamies tikko bija mēģinājis laisties pretim viņa gars.

Atkal dārzos plauka magnolijas un firziķi birdināja uz pagalma tekas ziedus, kad kāda vilciena lokomotīvei, ceļā no Insbrukas uz Rozenheimu, Kīfertāles tuvumā notika lielāka klizma. Ceļotāji izkāpa no vagoniem un apsēdās vai pastaigājās pa uzbēruma valni, kas ziedēja pret sauli zilos vizbuļu un vijolīšu puduros.

Varis ar savu draugu Oto arī turpat vien klaiņoja, pētīdami un vērodami ceļotājus, savā starpā sasaukdamies un sarunādamies.

Te nu notika, ka Varis pēkšņi apstājās, it kā kājas būtu zemē ieaugušas. Oto viņu raustīja aiz piedurknes un katrā ziņā centās dabūt līdzi uz vilciena lokomotīves galu, jo tur līknājās dzelzceļnieki, likdami lokomotīvei pa reizi nosprauslāties un izgrūzt tvaiku. Bet Varis kā apmāts lūkojās divu savrūpsēdošu vīriešu sejās, un jo sevišķi uz viņu lūpām, pār kurām nāca tās savādās valodas skaņas, kurās viņu sapņos uzrunāja dīvaini tēli, kas šķita tuvi un mīli, daudz mīļāki par Liseloti un mutti. Un Varis pamazām sāka virzīties svešiniekiem tuvāk. Oto arī sekoja, jo varēja jau būt, ka rotaļu biedrs pamanījis kaut ko vēl interesantāku par lokomotīvi.

Drīz vien abi rokās sakērušies stāvēja svešajiem vīriem tieši priekšā. Staltākā, bet jau gluži sirmā, svešā vīra acis sastapās ar Vara it kā apmātām, pētīgām un neparasti zilajām acīm.

Kā murgu vai smagu domu atvairīdams, svešinieks novilka ar plaukstu pār pieri un acīm. Muskuļi vaigu galos un ap muti noraustījās. Pagriezies pret ceļa biedru, viņš kaut ko teica, kaut ko, kas Varim šķita saprotams un tomēr nesaprotams.

Oto no jauna mēģināja Varim ieskaidrot, ka šeit nav nekā ko redzēt, ka viņi nokavēs vissvarīgāko pie lokomotīves.

Un atkal Varis to pastūma nost un noburkšķēja, lai liekot mieru.

Svešā vīra skatiens no jauna ieslīdēja zēna acu zilajos dziļumos. Kā taustīdams, kā meklēdams, pilns baiļu, mulsuma un dziļa žēluma.

Vīrs nodrebēja.

Cik liela, cik baiga līdzība bija šī bavāriešu zēna acīm, sejai, matiem ar viņa mazo Vari, no kuŗa viņš bija šķīries pirms divi gadiem Sudrabsalu ceļa galā zem cīruļu piezvanītām debesīm, starp sārtu bezdelīgactiņu un samtainu kaķpēdiņu puduriem.

Viņi abi ar biedru bija tikko atlaisti no gūsta Italijā, un šodien viņš nezināja, vai bēgļu straume viņa mīļos cilvēkus atrāvusi Vācijā, vai tie vispār vairs dzīvi. Nu viņš atradās ceļā, lai sekotu tiem pēdās.

Neizdibināma dziņa lika pastiept roku un pavilkt Vari sev pavisam tuvu klāt.

— Kā tevi sauc? — viņš jautāja vāciski.

— Francl! — Skanēja īsa atbilde ar raksturīgo bavāriešu rīkles gala pieskaņu.

— Kā sauc tavu tēti? — pats nesaprazdams kālab, viņš turpināja jautāt.

— Mans tētis kaŗā kritis.

— Bet kā viņu sauc vārdā? Tevi sauc Francli, tavam draugam arī ir vārds . . .

— Oto, — mazais steidzīgi iemeta.

— Labi, Oto. Un tavam tētim arī bija vārds, vai ne?

Ā, aptvēra Varis. Mutti ar Liseloti bieži bija stāstījušas, kā viņa tēti saucot.

— Francl Tucinger.

Svešā vīra vaigs atkal noraustījās, bet roka turēja zēna pirkstus.

— Kur tava māte?

— Mutti? Mutti ar Liseloti mājās. Raug, tepat aiz stacijas. Tā baltā māja ar zaļajiem logiem ir mūsu, — Varis kā atraisīts dedzīgi māja.

— Un mana tā blakus. Tā ar sarkano jumtu, — steidzās pastāstīt Oto, turēdamies Varim pie sāniem.

Bet svešais viņu itin kā nemaz nedzirdēja. Viņš turpināja lūkoties Vaŗa acīs.

— Cik tev gadu?

Toreiz, kad Vari atveda šurp, bavārieši bija nospriedusi, ka viņam vajaga būt jeb varbūt ir pieci gadi. Tā viņi bija nolikuši zēna dzimšanas dienu pa Ziemsvētkiem. Un nu jau pēc viņu aplēses Varim bija seši ar pus gadu.

— Seši, seši . . . svešais murmināja. — Varim būtu pieci . . . Pieci ar pusi.

Dzirdot vārdu „Varis", Varim pārbrāzās kā ūdenskritums. Vai dīvainie sapņu tēli viņu neuzrunāja šai vārdā? Vai viņš tad uz to neatsaucās tāpat kā nomodā uz Francli?

— Varis, jā Varis! — zēns murmināja.

— Ko tu teici? — Svešais vēl ciešāk sažņaudza zēna pirkstus.

— Varis! — kā pēc slepenas pavēles, Varis izrunāja vārdu pavisam pareizi.

Sirmais vīrs pagriezās pret savu ceļa biedru, kas vienaldzīgi bija atgūlies augšpēdu uz saulainas pakalnes. Viņš tam kaut ko uztraukti stāstīja.

Atkal Varim likās, ka viņš reizē saprot un tomēr nesaprot ne vārda šai runā.

Gulētājs uztraucās sēdus un, Varim cieši acīs skatīdamies, jautāja latviski:

— Vai tu saproti latviski?

Varis samulsis raudzījās uz viņa lūpām, bet neatbildēja, jo viņš tiešām nesaprata, tikai nojauta.

(Turpmāk beigas)

Chronika

8 jaunas skolu mācības grāmatas izdevis Fišbachas latviešu komitejas literātūras apgāds. Tās ir: Yeremy, by Hugh Wolpole, cena brošētai DM 2, iesietai DM 3; R. Blaumaņa novele Nauda zeķē, cena DM 1; R. Blaumaņa novele Pērkona negaiss, cena DM 0,70, prof. K. Kārkliņa Tīri toniskais pantmērs latviešu dzejā, cena DM 1.20; prof. K. Kārkliņa Latviešu tautasdziesmu problēmas, cena DM 2; Homera Odiseja IX—XII, cena DM 2; mag. math. V. Klētnieka Pētījums par chronoloģijas problēmām Latvijā XVI—XX g.s., cena DM 2; prof. K. Kārkliņa Metodisko rakstu krājums, cena DM 5.

Ilustrētā vārda 33. burtnīca iznākusi ar bagātu ilustrātīvo saturu un J. Jaunsudrabiņa, L. Kuršinskas, Veltas Tomas, Br. Jirgensona, K. Tumila un rakstiem.